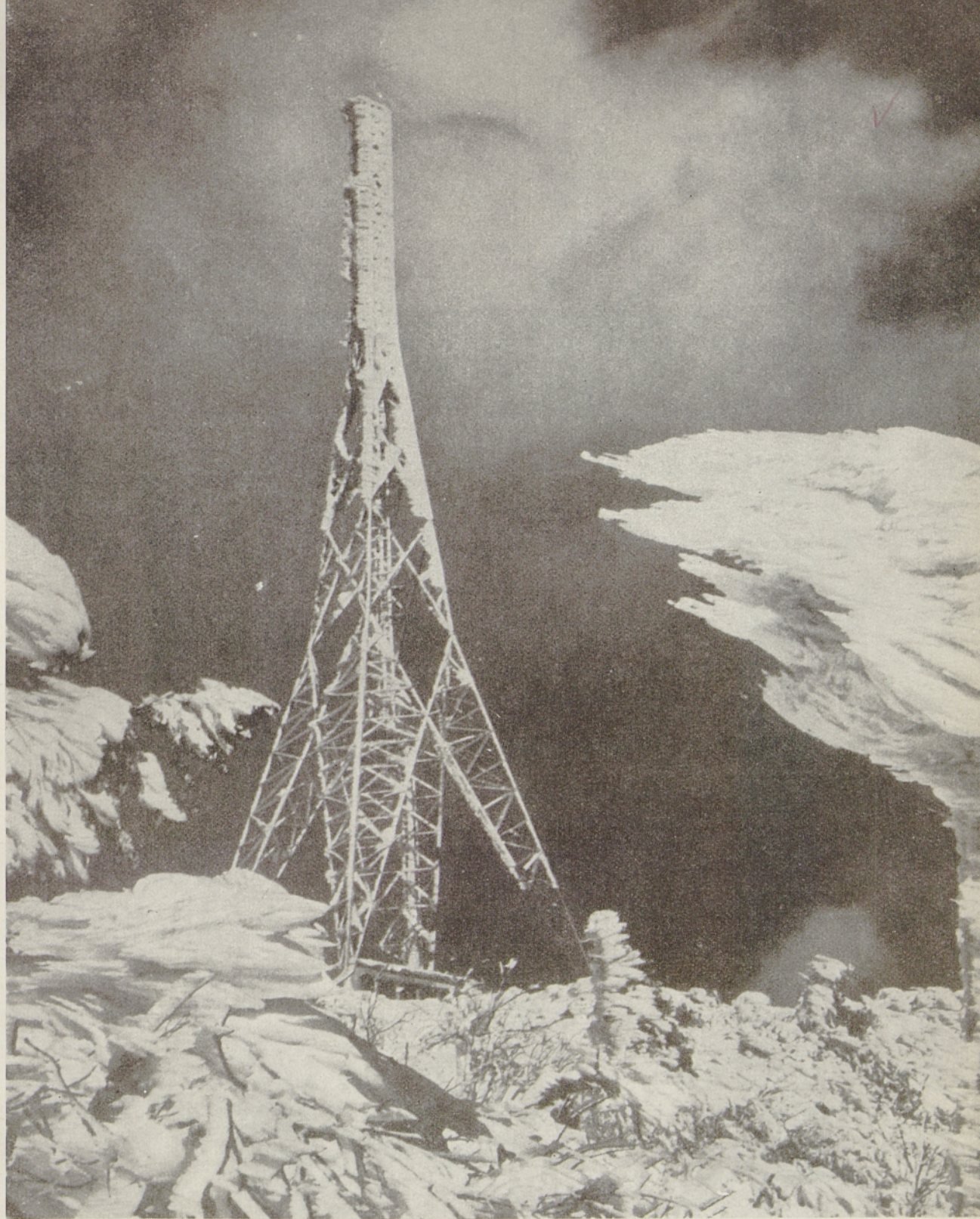

JANUAR 1962

RODNA GRUDA

VSEBINA

Zima Vrščaj:

Ob začetku devetega letnika
»Rodne grude«

I. P.:

Jugoslovanski izdelki na vseh petih
kontinentih
Yugoslav products on all the five
continents

Iz zveznega družbenega plana za
leto 1962

S. V.:

Stuttgartska izjema

I. P.:

Ekonomske enote v podjetjih — nov
korak k samoupravljanju

Dr. Cenčič:

V Sloveniji je zdravstveno zavarovanih
588.000 kmetov

4. julija srečanje ameriških Slovencev
na Otočcu

Nekaj novega za naše filateliste

Po domači deželi

Kulturni zapiski:

Letošnja posebna priloga »Rodne
grude« — učbenik slovenskega jezika

Neža Maurer:

Novi knjigi — nove prijateljice

Kajetan Kovič:

Bela pravljica (pesem)

Juri Stante:

Solstvo narodnostnih manjšin
v Jugoslaviji

Dr. Kopač:

Kako je s štetjem rudarskih zaposlitvev za pokojnino po jugoslovanskih
predpisih

Krčani:

Tujina mu je uničila zdravje

Naši mladi ljudje:

V.: Do znanja je več poti

V.: Izbrali smo najboljšega
športnika leta

Otroci berite:

Lili Novy: Novo leto

Tone Seliškar: Snežena kepa

Cvetko Zagorski: Kje je naš med?

Naši ljudje po svetu:

Naši izseljenci ob prazniku rojstne
dežele

Ulica v Argentini imenovana po
republikli Jugoslaviji

Hoffmanove pripovedke v slovensčini
prvič na ameriškem odru

Pišejo nam

Fotografija na naslovni strani:

Televizijski oddajnik vrh Krovca
pozimi

(Foto: Mirko Kambič, Ljubljana)

Vsem rojakom priporočamo zanimive publikacije:

Monografija Ivana Groharja

pomembnega slovenskega slikarja. Opis
njegovega dela in življenja in 18 lepih
barvnih posnetkov njegovih del. Knjiga
je že izšla.

Čop, Svet v vrhovih

zbirka čez 100 umetniških fotografij
slovenskih planin. Knjiga izide v ja-
nuarju.

Ivo Andrić, Most na Drini

najpomembnejši roman letošnjega
Nobelovega nagrajenca

Vsa naročila
pošljite založnici

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE

Ljubljana, Mestni trg 26

*V vinorodnem ljutomerskem okraju (Jeruzalem), v izredno
lepem okolju je naprodaj lepo majhno posestvo s hišico (tri
velike in dve majhni sobi), kompletnim gospodarskim po-
slopjem, s prešo in veliko kletjo. Interesenti lahko dobijo
podrobne informacije in slike na ogled.*

Pišite na naslov:

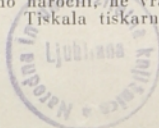
Lea Zemljč

ILOVCI 25, z. p. MIKLAVŽ PRI ORMOŽU

Slovenija — Jugoslavija

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaestkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštnina plačana v gotovini. Odgovorna urednica prof. Zima Vrščaj, urednica in tehnična urednica Ina Sloka n. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Ček. račun. pri Komunalni banki 600-704/5-155
Tiskala tiskarna »Toneta Tomšič« v Ljubljani

90 76/1963

ob začetku devetega letnika 'rodne grude

Končali smo 8. leto izhajanja naše revije in začinjamo njen 9. letnik. Mnogi naši ljudje širom po svetu jo berejo, saj jo pošiljamo v 34 držav na vseh kontinentih sveta. Nekateri bralci nam pišejo, da jim je revija edina vez s staro domovino in čtivo v njej edino slovensko branje, ker ne pridejo do drugih slovenskih knjig in časopisov. Iz pisem naših bralcev razbiramo njihovo zadovoljstvo nad tem, da jim revija prinaša novice iz vse Jugoslavije in ne samo iz posameznih krajev Slovenije; radi berejo novice iz svojega rojstnega kraja ter iz krajev, ki so jih ob svojem obisku prepotovali in se mudili v njih. Radi prebirajo, tako nam pišejo, prispevke o našem gospodarstvu v industriji in kmetijstvu, o turizmu, o kulturnem življenju pri nas in o vsem drugem v našem notranjem življenju. Zelo radi imajo slike krajev, kjer so se igrali kot otroci, in lepe turistične koticke naše dežele, ob morju in v planinskih krajih; radi pa gledajo tudi tiste posnetke, ki prikazujejo mesta in tovarne, ceste in vse tisto, kar je pri nas novega, kar gradimo, kar delamo. Še več lepih slik, tako nam pišejo, še več novic o življenju v Jugoslaviji! Še več branja o naši stari domovini za nas, pa tudi za naše otroke, ki domovine svojih staršev ne poznajo.

Uredništvo se bo trudilo, da bo tem željam ustreglo. Hkrati pa prosimo dopisnike, da bi tudi v bodoče tako skrbno pisali o življenju in uspehih naših ljudi v njihovih naselbinah in da bi še hitreje poročali o proslavah, jubilejih, raznih srečanjih ter drugih dogodkih v njihovih društvi in organizacijah. Sporočajte nam tudi novice o uspehih in dosežkih posameznikov, bodisi da gre za vesele ali za žalostne novice. Naročnike pa prosimo, naj nam tudi letos pišejo o svojih željah, ki jih imajo glede pisanja v RODNO GRUDO.

Še nekaj besed o tem, kaj bo novega v RODNI GRUDI v letu 1962.

Tudi letos bomo pisali o vsem, kar se v Jugoslaviji dogaja novega v gospodarstvu, v kulturi in prosveti, kako narašča blaginja delovnega človeka, kakšne politične in gospodarske stike imamo s svetom in posebej z deželami, v katerih živite vi. Obveščali vas bomo o novih predpisih, ki se tičejo vas kot izseljencev, ter o vsem, kar bo novega v socialnih ter zdravstvenih kondenci-

NAŠI LIKOVNIKI

Stane Kregar: Deček z vrčem

Akademski slikar STANE KREGAR se je rodil dne 10. XI. 1905 v Zapužah pri Ljubljani. Slikarstvo je študiral na akademiji v Pragi. Potoval je v Francijo in večkrat v Italijo. — V začetku njegovega ustvarjanja mu je bil ideal surrealizem, posebno dela francoskih zastopnikov te smeri. Do konca druge svetovne vojne pa se je razvil v enega najbolj značilnih barvnih realistov pri nas. Slika tihožitja, portrete in figuralne kompozicije večinoma v olju.

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE
V LJUBLJANI

JANUAR 1962

LETO IX

jah Jugoslavije z drugimi državami. Uvedli smo rubriko Vprašanja in odgovori, v kateri vam bomo odgovarjali na razna vprašanja, ki nam jih pošiljate bodisi pismeno bodisi preko svojih družin, tako da bodo odgovori služili tudi drugim bralcem. Naš pravni svetovalec vam bo redno odgovarjal glede predpisov, o katerih bi radi imeli pojasnila v raznih vprašanjih n. pr. glede državljanstva, potnih listov, carinskih predpisov, dediščine, posvojitve, stanovanjskih vprašanj itd. Uporabite to pravno posvetovalnico in obvestite tudi druge rojake, ki niso naročniki, da lahko pošljejo vprašanja na uredništvo.

Upajamo posebno novost — učbenik slovenskega jezika za vse tiste naše izseljence oziroma njihove otroke, ki govore bodisi angleški, nemški, francoski ali španski jezik. Dobili smo namreč več pisem, v katerih nas rojaki prosijo za pojasnila, kako bi se lotili učenja materinega jezika; eni, da bi ga ne pozabili, drugi, da bi naučili slovenskega jezika svoje otroke, ki hodijo v tujejezične šole, vmes pa so tudi taki, ki so iz druge ali tretje generacije pa nameravajo obiskati Jugoslavijo s svojimi starimi starši in bi se radi naučili najpotrebnejših besed za potovanje po naši deželi. Vsem tem bi radi ustregli. Zato upajamo v RODNI GRUDI prilogo za učenje slovenskega jezika v štirih jezikih. Začeli bomo z drugo, februarско številko, ker je delo z učbenikom zapleteno glede na štiri jezike. Čtivo za pouk jezika smo prikrojili tako, da bo zanimivo branje tudi za tiste, ki se jezika ne bodo učili, temveč bodo prilogo samo prebirali. Priloga bo imela tudi slike.

Druga novost: v vsaki številki RODNE GRUDE bomo objavili po en ali dva članka v jezikih, ki

jih govore naši izseljenci. V angleščini, francoščini, španščini in nemščini.

Oživili bomo — kar smo imeli že pred leti — posebno poglavje Naši mladi ljudje, kjer bomo poročali o življenju in delu mladih ljudi v Jugoslaviji, kar bo gotovo zanimalo mladino našega rodu, ki živi izven Jugoslavije, ki je zrasla v tujini že po vojni, ali pa tiste, ki so tretji ali četrti rod naših prvih izseljencev in bodo kdaj obiskali Jugoslavijo. Zato bomo tu in tam tudi te članke objavljali v drugih jezikih.

Tudi za otroke smo namenili posebno poglavje — Otroci, berite! Kolikor še ne znajo brati sami in kolikor ne znajo slovenskega jezika, se obračamo na njihove starše, dedke in babice: Berite jim vil!

Za zaključek še obvestilo, da bomo na naslovnici strani RODNE GRUDE prinašali spet fotografske posnetke, kar imajo naši bralci zelo radi. Na uvodni strani revije bomo objavljali posnetke umetniških del naših slikarjev in kiparjev ter nekaj pojasnil o njihovem delu. Za prijetno branje pa smo napravili izbor najboljših novejših pesmi in proze mlajših pesnikov in pisateljev, tako da bomo predstavili našim ljudem širom po svetu nekaj književnih dosežkov naše mlajše generacije — seveda poleg prispevkov starejših. Redno bomo obveščali naše bralce o novih knjigah, ki izhajajo pri nas, kar smo začeli že v lanskem letniku.

Zelo bomo veseli, če bi k temu skromnemu programu naši bralci in naročniki povedali svoje mnenje in dodatne želje. Pohitite, delo z novim letnikom smo šele začeli in še je čas, da nam sporočite svoje želje in predloge. Veselimo se vsakršne misli in spodbude, ki prihaja od vas.

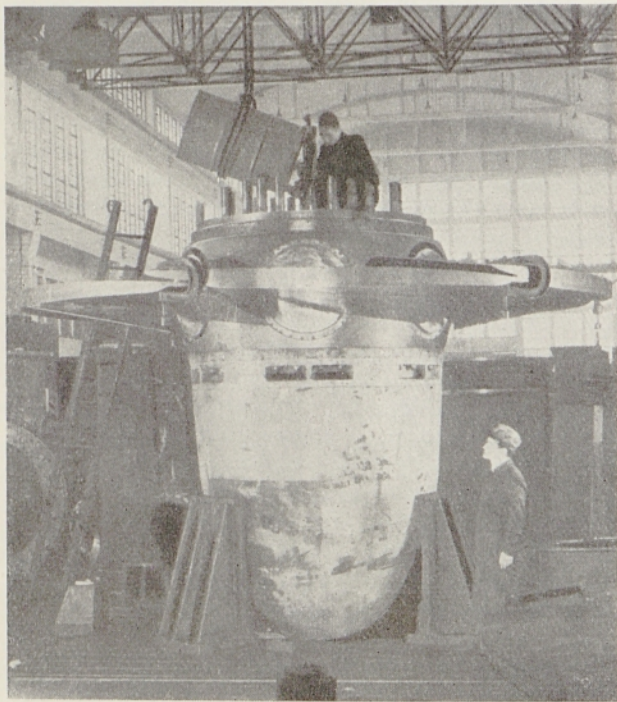
jugoslovanski izdelki na vseh petih kontinentih

Predvojna Jugoslavija je bila izrazito poljedelska država. Izvažala je v glavnem živino, poljske pridelke, vino, les, rude, tobak itd.; o takratnem izvozu večjih količin industrijskih izdelkov pa skoraj ne moremo govoriti.

Po vojni se je dežela začela hitro industrializirati. Seveda je zadevala v prvih povojnih letih na velike težave, kajti najprej je bilo treba obnoviti skoraj do tal porušeno predvojno industrijo, nato pa začeti graditi nove industrijske objekte — predvsem železarsko, strojno, elektrokovinsko, kemično in druge industrije.

Zdaj je Jugoslavija razmeroma že močno industrializirana država. Industrijska proizvodnja je bila lani skoraj petkrat večja kakor v letu 1939. Glede tempa naraščanja industrijske proizvodnje je Jugoslavija po podatkih strokovnjakov OZN v Evropi na prvem mestu.

Nagla preobrazba iz pretežno kmetijske v industrijsko deželo je seveda tudi močno spremenila sestavo izvoza. Jugoslavija ne izvažava več surovega lesa ali železnih in svinčenih rud, marveč vse kaj drugega. Na izvozni listi jugoslovanskih proizvodov najdemo velike prekoceanske ladje, opremo

Kolo velike Kaplanove turbine, ki so ga po naročilu iz Pakistana izdelali v Litostraju

jugoslav products on all the five continents

Prewar Yugoslavia was a pronouncedly agricultural country, and her exports mainly included cattle, field products, wine, timber, ores, tobacco, and the like; the then volume of industrial products exported is hardly worth mentioning.

New Yugoslavia, on the contrary, set to vigorous industrializing immediately after the war. There were surely serious hardships in the first postwar years, for prewar industry — all but entirely razed — had first to be restored and reconstructed, and then new industrial buildings had to be erected, above all for ironworks, mechanical engineering, electrical, metallurgical, chemical and other industries.

Today's Yugoslavia is already a proportionally well-industrialized country, particularly as compared with prewar Yugoslavia. In the year 1961, the volume of industrial production was almost quintuple to the output of 1939. As for the rate by which her industrial production has increased, Yugoslavia — according to the evidence of the U.N. experts — takes the first place in Europe.

By this quick transformation from a preponderantly agricultural into an industrial country, the structure of Yugoslavia's exports has also been much changed. Today Yugoslavia does not export unsquared wood or iron and lead ores any more, but quite other articles, since the present exportation list of Yugoslav products comprises big transoceanic ships, hydroelectric power plants, railroad cars and locomotives, film projectors, automatic telephones, and numerous other industrial goods.

In the years since the war Yugoslav exports have actually spread all over the five continents. Yugoslav articles go to all of them — from Canada, which imports Yugoslav magnesite and canned fish, to Australia, which buys Yugoslav leather goods and cooking utensils. In the postwar years Yugoslavia exported to 59 countries; only in 1960 we were exporting to 41 countries. Thus the Yugoslav exportation is steadily increasing: in the year 1957 it amounted to 118, in 1959 to 145, and 1960 to as many as 170 billion exchange dinars. It is noteworthy that all Yugoslav provinces share in the exports, including the places that were ridden by squalid misery and backwardness before the war. In the first half of the year 1961 the factories and enterprises of the Autonomous Region of Kosovo-Metohija — where industry was practically non-existing before the war — exported goods for more than

za hidrocentrale, železniške vagoni in lokomotive, kinoprojektorje, telefonske aparate in številne druge industrijske izdelke.

V povojnih letih je izvoz iz Jugoslavije zajel prav vse pet kontinentov. Izdelki Jugoslavije gredo na vse celine — od Kanade, kamor izvažamo magnezit in ribje konzerve, do Avstralije, ki kupuje od Jugoslavije usnjene izdelke in kuhinjsko posodo. V povojnem obdobju je jugoslovanski izvoz zajel 59 držav; samo lani smo izvažali v 41 držav. Izvoz iz Jugoslavije nenehoma narašča: leta 1957 je znašala njegova vrednost 118, 1959. leta 145, leta 1960 pa že 170 milijard deviznih dinarjev. Zanimivo je, da izvažajo prav vsa področja Jugoslavije, torej tudi tisti kraji, kjer sta vladali pred vojno silna beda in zaostalost. V prvi polovici leta 1961 so na primer tovarne in podjetja v Kosovsko-metohijski oblasti, kjer pred vojno sploh ni bilo industrije, izvozila za dobrih 6 milijard deviznih dinarjev blaga, od tega nad 80% industrijskih izdelkov.

Jugoslavija izvažata kot rečeno na vse kontinente. Seveda pa je izvoz največji v bližnje evropske države, zlasti v Italijo, Nemčijo, Avstrijo in Anglijo, razmeroma veliko pa izvažamo tudi v Indijo, ZDA, ZSSR, Francijo, Nizozemsko, Brazilijo, ČSSR, Izrael in druge države. Največ izvažamo tobaka in tobačnih izdelkov, vina in drugih pijač, strojev, izdelkov elektroindustrije, vozil, goriva, maziva itd.

Nemogoče je naštetati vse uspehe, ki jih je Jugoslavija po vojni dosegla v izvozu. Seznam bi bil preobširen, če bi hoteli vsaj približno naštetiti, kaj in kam vse smo izvažali po osvoboditvi. Zato se moramo tokrat omejiti le na nekatere najpomembnejše in najnovejše uspehe jugoslovanskega izvoza.

Lani v začetku decembra je bila v Etiopiji dograjena luka Asab — največja luka ob Rdečem morju. Gradilo jo je od leta 1959 do lani splitsko podjetje »Pomgrad« in jo zgradilo dva meseca pred določenim rokom. Za zgraditev luke, ki ima dva dolga valobrana in dva velika pomola za pristajanje največjih ladij, so porabili nad 60.000 kubikov betona, nad 800.000 kubikov drugega gradbenega materiala in kakih 1.500.000 kubikov vulkanske mase, ki so jo pripeljali iz bližnjih puščavskih krajev. Investicije so znašale okoli 26 milijonov etiopskih dolarjev. Jugoslovansko podjetje je ne samo zgradilo veliko luko z vsemi potrebnimi napravami za pristajanje ladij, marveč je med graditvijo usposobilo za kvalificirano delo tudi nad 500 domačinov, za manj kvalificirana dela pa blizu 2000.

Beograjsko podjetje »Energoprojekt«, ki je zgradilo že marsikatero industrijsko napravo v inozemstvu, gradi zdaj prvo hidroelektrarno v Togu, obenem pa močno razširja edino hidroelektrarno v Gvineji. Nova hidroelektrarna Palime bo dograjena do konca leta 1962 in bo dajala letno

6.000 million exchange dinars, among them over 80% industrial products.

As said before, Yugoslavia exports to all continents. As a matter of fact the export trade is biggest to some near European countries, especially to Italy, Germany, Austria and England, and relatively much is also exported to India, the USA, the USSR, France, the Netherlands, Brazil, Czechoslovakia, Israel and other countries. The goods exported in major quantities are: tobacco, tobacco products, wine and other beverages, machines, electroindustrial products, vehicles, fuels lubricants, etc.

It is impossible to list all the successes achieved by Yugoslavia in her postwar export trade. Such a list would be too extensive even if we just wanted to state approximately what and to which countries we have been exporting since the liberation. This is why we must this time restrict ourselves to mentioning just some of the most important and most recent achievements of our export trade.

In the first days of December 1961, in Ethiopia, the harbour of Assab — the biggest harbour on the Red Sea — was finished. This harbour had been under construction (since 1959) by the enterprise »Pomgrad« of Split, and was completed two months before the term expired. These harbour constructions include two long breakwaters and two large wharfs for the biggest ships to be moored beside; over 60,000 cu. m. of concrete, more than 800,000 cu. m. of building materials, and about 1,500,000 cu. m. of volcanic masses, brought out from the nearby desert, have been used up in building of this harbour. The whole investment cost about 26 million Ethiopian dollars. Let us not forget that the Yugoslav firm did not only build a big harbour with all necessary loading and unloading facilities but did, during the construction, also train over 500 natives for qualified work, and nearly 2,000 people for less qualified work.

The concern »Energoprojekt« of Belgrade, which has already built several industrial structures abroad, is at present building the first hydroelectric power plant in Togo, and at the same time extensively enlarging the only hydroelectric power plant in Guinea. The new hydroelectric power station Palime is to be completed before the end of the year 1962, and is going to produce nearly 6 million kilowatt-hours annually. The hydroelectric power plant on the river Somu in Guinea is some 100 km. distant from Conakry; it is to be enlarged by the firm »Energoprojekt« to such an extent as to double its capacity. Two more units are to be built in, either giving 5,000 kilowatts daily. This plant is to be rebuilt before the end of the year 1963. The equipment for the two electric power plants to be produced by the three wellknown Yugoslav plants »Litostroj«

blizu 6 milijonov kilovatnih ur. Hidroelektrarna na reki Somu v Gvineji je oddaljena kakih 100 km od Konakryja. Podjetje »Energoprojekt« jo bo povečalo tako, da bo njena zmogljivost dvakrat večja od sedanje. Postavili bodo še dva agregata po 5000 kW. Elektrarna bo rekonstruirana do konca leta 1965. Opremo za obe elektrarni bodo izdelale jugoslovanske tovarne »Litostroj«, »Rade Končar« iz Zagreba in mariborska »Metalna«.

Tovarna ITM (industrija traktora i motora) v Rakovici pri Beogradu je industrijski gigant, ki izdeluje Dieslove motorje po Perkinsovi licenci in znane traktorje »Zadrugar«. Na tisoče teh traktorjev že orje po raznih delih sveta. Samo v Brazilijo jih je šlo v letih 1959—1960 nad 2000. V prvi polovici lanskega leta je izvozila ta tovarna v Brazilijo blizu 500 traktorjev. Brazilski strokovnjaki pravijo o izdelkih beograjske tovarne, da so: »muita boa« — prav dobri! Ni čudno, da si »Zadrugar« vse bolj utira pot v razne dežele Afrike, Amerike in Evrope.

Tudi naše ladjedelnice zunanji svet že dobro pozna. Na Reki, v Splitu, Pulju in drugih ladjedelnicah zgrajene ladje plujejo po morjih pod zastavami 27 držav. Lani so zgradile jugoslovanske ladjedelnice 56 večjih ladij s skupno tonažo nad 400.000 ton. Od 56 večjih ladij, ki jih grade zdaj, jih bodo inozemski lastniki ladijskih družb kupili v Jugoslaviji 27. Samo ladjedelnica »3. maj« na Reki, največja v Jugoslaviji, je zgradila lani za inozemstvo 7 večjih ladij. Švedski družbi »Gorthon Lines« iz Helsingborga bodo dobavili veliko 24.000-tonsko ladjo po sistemu »bulcarrier«, druge pa so naročili lastniki ladijskih družb Anglije in Amerike.

Med našimi izvozniki je dobro znana tudi kranjska tovarna »Iskra«, ki ima svoje obrate po vseh krajih Slovenije in ki zaposluje nad 7000 delavcev. Zanimivo je, da je »Iskra« najprej prodrla v Turčijo, kjer je dobra polovica kinematografskih dvoran opremljena s kvalitetnimi kinoprojektorji »Iskre«. Ta tovarna je tudi eno izmed redkih jugoslovanskih podjetij, ki ne uporablja tujih licenc, marveč je doslej vse svoje izdelke razvila v lastnih laboratorijih. Zadnja leta se je močno povečal izvoz njenih izdelkov — kinoprojektorjev, telefonskih central in aparatov, raznih števec in merilnih naprav — tudi v nekatere države Afrike, Azije in Latinske Amerike. Leta 1959 je izvozila »Iskra« v 26 držav za pol milijona dolarjev svojih izdelkov. V letu 1962 pa bo dosegla vrednost njenega izvoza blizu milijon dolarjev.

Ljubljanski »Litostroj« je daleč po svetu znana tovarna. Čeprav je bilo to podjetje ustanovljeno šele leta 1946, se že uvršča med prve graditelje hidroelektrarn na svetu. Zadostuje omeniti, da je »Litostroj« lani za zgraditev velike elektrarne blizu Senja med 12 uglednimi tujimi tvrdkami (iz Švice, Italije, Francije, Nemčije itd.), ki so so-

Obnovljena cementarna v Anhovem, ki je začela obratovati lani za praznik republike

(Ljubljana), »Rade Končar« (Zagreb), and »Metalna« (Maribor).

The renowned manufactory ITM (Industrija traktora i motora) at Rákovica near Belgrade is an industrial giant producing Diesel engines by licence Perkins, and the well-known tractors »Zádrugar«. Thousands and thousands of these tractors are already plowing fields in various parts of the world. Brazil alone bought over 2,000 tractors in the years 1959—1960, and almost 500 tractors in the first half of the year 1961. The judgment of the Brazilian experts has been most flattering to the manufactory of Belgrade: »Muita bôa« — very good! No wonder that »Zadrugar« is more and more penetrating into various African, American and European countries.

The Yugoslav shipyards are famous all over the world. Today vessels made and launched at Yugoslav shipyards — in Rijeka, Split, Pula and others — sail the seas under the flags of 27 countries. In the year 1961 56 major vessels were built in Yugoslav shipyards, with a carrying capacity of together over 400,000 tons. From 56 ships being built now, foreign shipowners are to buy as many as 27. The shipyard »Treći Maj«

delovale na licitaciji, postavil za 20 milijonov nižjo ponudbo od najnižjega tujega ponudnika in za dva meseca krajše roke kakor katerokoli tuje podjetje. Ni torej čudno, da je »Litostroj« na licitaciji tudi zmagal. Lani je dobil naročila za zgraditev velikih objektov v Mehiki, ZAR (Egiptu), Indiji in še v nekaterih državah. Največje je naročilo za Indijo, kjer bo ta tovarna zgradila pet hidrocentral (Jamuna I. in II., Perijar, Džalkada in Trisuli). Sploh je »Litostroj« v Indiji na zelo dobrem glasu, saj je prav v to državo pred osmimi leti poslal svoje prve izdelke — 27 električnih mostnih žerjavov. V ZAR je poslal lani 55 črpalnih postaj, v Iran pa 150 črpalnih agregatov. V Etiopijo pošilja vso opremo za veliko cementarno, ki jo gradijo v bližini Adis Abebe. Pri opremi te cementarne sodelujejo tudi podjetja »Djuro Djaković« iz Slavonskega Broda, mariborska »Metalna« in »Rade Končar« iz Zagreba. Podjetje »Konstrukcijski biro« v Zagrebu je že pred leti izdelalo zanjo vse načrte. Letno bo ta cementarna izdelala 70.000 ton cementa. Drugo, prav takšno cementarno, bodo zgradili po projekti istega biroja v državi Asam v Indiji.

Tovarna mostov in kretnic v Nišu, ki za svoje izdelke še ni dobila nobene reklamacije, je poslala lani v Grčijo 80, v Bolgarijo pa 100 kretnic. V ZSSR je poslala letos v kooperaciji z niško tovarno vagonov »Stanko Paunović« 150 vagonov-cistern, prav toliko pa jih še pošlje. Med drugim gradijo v tej tovarni za Indijo 24 železniških mostov in 250 železniških kretnic.

To so samo nekateri uspehi v najnovejšem času. V enem članku se ne moremo zajeti vsega, kar smo po vojni zgradili v Jugoslaviji in izvozili v druge dežele. V državah Azije in Afrike že obratujejo velike elektrarne, ki so jih zgradila jugoslovanska podjetja, po železnicah vozijo jugoslovanske lokomotive in vagoni, po morjih plovejo velike ladje, zgrajene v Jugoslaviji. Tuji kupci pravijo, da izdelki jugoslovanskih podjetij po kakovosti ne zaostajajo za izdelki takih svetovnih firm, kot so AEC, Siemens, Krupp, Brown Boveri in druga. Sicer pa sta Jugoslavija in njena mlada industrija leta 1959 dobili izredno priznanje že s tem, da so tovarni »Rade Končar« ponudili, naj sodeluje pri izdelavi velikega sinhrona, ki ga je postavila v Ženevi evropska organizacija za atomske raziskave. Pri graditvi tega zahtevnega objekta so bile udeležene samo tvrdke svetovnega slovesa. In med njimi je bila tudi jugoslovanska tovarna »Rade Končar« iz Zagreba. I. P.

at Rijeka — the biggest in Yugoslavia — alone built 7 major ships for foreign buyers in the year 1961: for the Swedish company »Gorthon Lines« of Helsingborg a bulkcarrier of 24,000 tons, and the rest for England and America.

The factory »Iskra« of Kranj, with plants in every major place in Slovenia and with over 7,000 workers, is as well a stout exporter. It is an interesting fact that »Iskra« has first penetrated to Turkey, where more than half of the cinemas are equipped with the first-rate film-projectors »Iskra«. This works is one of the rare Yugoslav concerns not using any foreign licence since it has carried out all its products in its own laboratories. In these last years the exports of articles made in this factory — film-projectors, telephone centrals and automatic telephones, various meters and measuring devices — have been expanding even over some African, Asian and Latin-American countries. The exports of the year 1959 went to 26 countries, and their value totaled up to half a million dollars. In the year 1962 the exports of this factory will reach as much as about one million dollars.

The manufactory »Litostroj« of Ljubljana need not be particularly introduced. Although established as late as in 1946, this concern is already among the leading builders of hydroelectric power plants in the world. May it suffice to state that in the year 1961 »Litostroj« made — in competition with 12 renowned foreign firms (of Switzerland, Italy, France, Germany etc.) — a tender (for the construction of a big power station near Senj) lower by 20 millions than the lowest foreign tender, and offered terms shorter by two months than all the other firms. No wonder then that »Litostroj« won the competition. In the year 1961 »Litostroj« received commissions for the construction of important factories in Mexico, the United Arab Republic (Egypt), India and other countries. The biggest order was doubtless the Indian one: there five power plants are to be erected (Jamuna I in II, Periar, Jalcada and Trisuli). »Litostroj« enjoys an excellent reputation in India, where it sold its first products 8 years ago — 27 electric overhead cranes. To the United Arab Republic »Litostroj« has sent 55 pumping-stations in the year 1961, and to Iran 150 pumping-units in the same year. »Litostroj« is as well sending the complete equipment for a large cement-works to Ethiopia, where it is being built in the proximity of Addis Ababa. The enterprises »Djuro Djaković« of Slavonski Brod, »Metalna« of Maribor, and »Rade Končar« of Zagreb are cooperating in equipping this cement-works.

All the plans for the equipment of the cement-works near Addis Ababa mentioned above were elaborated in the enterprise »Konstrukcijski biro«

Ves čas obstoja stare Jugoslavije je bilo vsako leto okrog pol milijona delavcev brezposelnih. V 22 letih je bilo samo v Sloveniji 15.000 kmetij prodanih na prisilni dražbi.

in Zagreb several years ago. Annually this cement-works is to produce 70,000 tons of cement. Another quite equal cement-works will be erected, after the plans of the same office, in the state of Assam, India.

The Factory of Railroad-bridges and switch boxes in Niš (which so far has not received any complaint about its products) sent to Greece 80 and to Bulgaria 100 switch boxes in the year 1961. To the Soviet Union this factory sent 150 tank-cars in 1961, in cooperation with the Railroad-car Works »Stanko Paunović« at Niš, and other 150 tank-cars are being prepared for the same buyer. Among other things 24 railroad-bridges and 250 switch boxes for India are under construction in this factory.

To be sure those are but a few of the most recent satisfactory results realized, since to enumerate them all would go too far; in one article it is impossible to comprehend the whole production achieved and all of the exports performed by Yugoslav industry and foreign trade after the war. In many Asian and African countries big electric power plants, constructed and erected by Yugoslav manufactories, are already operating, the railroad networks are served by Yugoslav locomotives and cars, the seas are crossed by huge transoceanic vessels built in Yugoslavia, too. All over the world the products of Yugoslav factories are constantly found to be of a quality fully equal to the articles manufactured by internationally renowned industrial concerns as AEG, Siemens, Krupp, Brown Boveri and others. Moreover, in the year 1959 Yugoslavia and her young industry got an extra-ordinary appreciation by the mere fact of the manufactory »Rade Končar« being in-

V Zagorju gradijo nove stanovanjske bloke. Na Polju so jeseni začeli graditi tretji blok, ki bo imel 36 sodobnih stanovanj

vited to share in the building of the big protonic synchrotron that is being erected in Geneva by the European Organization for Atomic Research. In the raising of this exacting structure only firms of international renown were participating, among them the Yugoslav manufactory »Rade Končar« of Zagreb.

iz zveznega družbenega plana za leto 1962

Zvezna ljudska skupščina FLRJ je sprejela predlog zveznega družbenega plana za leto 1962. Po tem planu naj bi se industrijska proizvodnja v Jugoslaviji v primerjavi z letošnjim letom povečala za 13 odstotkov, in sicer predvsem v tistih panogah in proizvodnih skupinah, ki slone na domači surovinski bazi, kakor so industrija nafte, črna in barvna metalurgija, lesna industrija in industrija predelave lesa, kemična industrija in industrija predelave kmetijskih pridelkov.

Celotna kmetijska proizvodnja naj bi se povečala v primerjavi z letom 1961 za 25 odstotkov, na družbenih gospodarstvih pa za 50 odstotkov. Investicijske naložbe v kmetijstvo bi znašale 123 milijard dinarjev, kar pomeni, da bi bile za 11 odstotkov večje kakor v preteklem letu. Od skup-

nih naložb v osnovna gospodarska sredstva bomo poleg naložb v kmetijstvo investirali v rudarstvo in industrijo 433 milijard ter v promet 175 milijard.

Družbeni plan dalje predvideva, da se bo obseg osebne potrošnje prebivalstva v letošnjem letu povečal povprečno za 6,8 odstotka na prebivalca. V družbenem sektorju je pričakovati, da bodo osebni dohodki zaposlenih narasli za kakih 15 odstotkov.

Naložbe v osnovne sklade za izboljšanje družbenega standarda bodo v letošnjem letu narasle za okrog 12 odstotkov. Predvsem bo zgrajenih kakih 85 tisoč novih stanovanj, večje število novih šol, zdravstvenih in socialnih ustanov, povečale pa se bodo tudi kulturne dejavnosti.

stuttgartska izjema

Že v prejšnji številki Rodne grude smo pisali, da nismo praznovali samo doma 29. novembra, dneva spominov na zgodovinska dejanja za svobodo bojujočega se jugoslovanskega ljudstva.

Tudi onkraj mejâ so se ob tej svečani priložnosti zbrali k praznovanju jugoslovanski državljani in jugoslovanski izseljenci. V mnogih mestih v raznih deželah so naši ljudje v prazničnem razpoloženju preživeli ta dan in se na manjših in večjih proslavah, intimno ali v svečanem okviru spominjali pomembnih dogodkov pred osemnajstimi leti.

V državah, kjer so bile take proslave, so oblastni organi različno obravnavali jugoslovansko praznovanje. Marsikje so se mu pridružili, drugod spet prijazno čestitali k prazniku, tu in tam samo lojalno in vljudno dovolili in tolerirali proslave. Toda nikjer na svetu oblasti niso dovolile, da bi kdo jugoslovanski praznik sramotil in žalil, slavnostne proslave razbijal in njihove udeležence napadal.

Z eno samo izjemo.
Zahodnonemško.

V stuttgartski dvorani Liederhalle so se tisti večer pred praznikom zbrali jugoslovanski državljani, jugoslovanski rojaki, ki žive v Zahodni Nemčiji, ter njihovi prijatelji, da na slavnostni akademiji proslave osemnajsto obletnico Devetindvajsetega novembra. Akademija je bila pravočasno in po predpisih prijavljena stuttgartski policiji. Oblasti pa so bile tudi pravočasno obveščene, da v krogih ustaških zločincev, ki so našli zatočišče v tem mestu, pripravljajo za ta dan neko »akcijo«. Naprošene so bile, naj torej ukrenejo vse potrebno, da bo proslava potekala nemoteno.

Toda komaj se je akademija začela, je vdrla skozi vrata dvorane tolpa ustaških zlikovcev. S kletvicami in najbolj grobimi žaljivkami, pa tudi s pestmi in noži so nekdanji Paveličevi klavci napadli mirne in nič hudega sluteče udeležence proslave. Padla sta prva ranjenca. Val ogorčenja je zajel dvorano.

Policije, ki je bila dolžna varovati in braniti udeležence akademije, pa ni bilo na spregled. Šele ko so zločinci svoje delo opravili in se začeli umikati pred razburjenimi ljudmi, se je pojavil policist, da bi »napravil red« ...

V naslednjih dneh je bilo mnogo »pojasnjevanja« z zahodnonemške strani, a niti besedice opravičila. Uradno in neuradno so označili ta nezaslišani dogodek kot »spopad med političnimi nasprotniki«. Dejstva, ki so prišla na dan, so ugotovila: da stuttgartska policija ni ničesar ukrenila, da bi preprečila incident, in da kasneje tudi ni ničesar ukrenila proti ustaškim atentatorjem. S tem se je praktično postavila na njihovo stran.

Morda bi v drugačnih okoliščinah lahko navsezadnje ta dogodek ocenili kot sicer neljub in obžalovanja vreden, vendar pa slučajen dogodek — če bi bil ta dogodek osamljen. Toda ni bil.

Ob stuttgartskem incidentu še ni ponehalo razburjenje po vsem svetu, ki ga je vzbudila aretacija jugoslovanskega državljana Laze Vračarića v Münchenu, aretiranega na osnovi tiralice, ki jo je leta 1941 izdala nacistična tajna policija. Izpustili so ga šele, ko je velika večina svetovnega tiska z najostrejšimi izrazi obsodila ta dogodek kot alarmantno znamenje nevarnega porajanja nacistične miselnosti v Zahodni Nemčiji. Izpustili so ga — a brez opravičila.

Takoj po napadu v Liederhalle so sprožili novo akcijo. Akcijo proti uradnemu jugoslovanskemu predstavniku v Zahodni Nemčiji, münchenškemu konzulu Predragu Grabovcu. V bavarskem parlamentu je stopil za govorniški oder reakcionarni poslanec Wüllner in z najbolj nizkotnimi besedami napadel jugoslovanskega konzula — zaradi njegovega delovanja kot oficirja partizanske vojske. Po Wüllnerjevem izpadu — ki so ga spočeli, kot so kasneje priznali, ustaši — je začel zahodnonemški tisk klevetniško gonjo proti Grabovcu. Iz protesta proti tej kampanji je bil Grabovec odpoklican.

Ta veriga dogodkov je vzbudila zaskrbljenost ne samo v Jugoslaviji, temveč tudi v demokratični javnosti vsega sveta. Z vso jasnostjo je namreč pokazala, da so v Zahodni Nemčiji spet na delu mračne sile, da so za tamkajšnji razvoj spet značilne tiste nevarne tendence, ki so že enkrat pah-nile Nemce in z njimi pol sveta v katastrofo.

Zato stuttgartska »izjema« in Vračarićev ter Grabovčev »primer« niso izjemni in slučajni dogodki, temveč tipična znamenja nevarnosti, ki nam znova preti in o kateri upamo, da jo bodo demokratične sile v svetu znale preprečiti.

S. V.

ZA VSE TAKO STEVILNE IN PRISRČNE NOVOLETNE CESTITKE, KI SMO JIH PREJELI OD NASIH IZSELJENSKIH DRUSTEV, ORGANIZACIJ IN TUDI POSAMEZNIKOV, NAŠA TOPLA ZAHVALA!

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Na avtobusni postaji sredi Ljubljane (foto R. Rauffl)

ekonomske enote v podjetjih nov korak v samoupravljanju

Od leta 1950, ko je Zvezna ljudske skupščina sprejela revolucionarni zakon o delavskem samoupravljanju, o pravicah delavcev, da sami odločajo o usodi svojih podjetij in da si s tem posredno sami krojijo lastno usodo in sami režejo kruh, je delavsko samoupravljanje že zdavnaj prebrodilo svoja »otroška leta« in pognalo globoke, čvrste korenine. Ti isti časi, ko je bil direktor v podjetju — kakor pravijo Srbi — »bog i batina«, so že davno minili. Seveda imajo direktorji še vedno v podjetjih vodilno vlogo, ki pa je bistveno drugačna, kot je bila prva leta po vojni. Direktor povezuje in vsklaja delo in razne interese v podjetju, on je čuvar reda, zakonitosti in splošnih družbenih interesov, on daje pobude za napredek proizvodnje in za razvoj podjetja. Toda zelo težko bi zdaj kjerkoli našli direktorja, ki bi si upal brez vednosti in soglasja delavskega sveta uveljavljati za podjetje daljnosežne ukrepe, sklepati velike kupčije in reorganizirati proizvodnjo ter podobno. O vseh teh in podobnih pomembnih zadevah, ki so za obstoj in razvoj podjetja bistveno važne, odločajo delavski sveti. Delavci v Jugoslaviji se dobro zavedajo svojih pravic in seveda tudi dolžnosti oziroma odgovornosti, ki jih imajo do svojega podjetja, do družbe, do skupnosti in — ne nazadnje — do samega sebe, do svoje družine. Sicer je pa ta stvar zelo preprosta: če je delavec prevzel upravljanje podjetja v svoje roke in če je njegova usoda, njegov obstoj, tesno povezan s podjetjem, potem se pač mora potruditi, da bo

gospodaril dobro. Če bi namreč gospodaril slabo, bi to najprej občutil na lastni koži.

Čeprav pomeni delavsko samoupravljanje revolucionaren ukrep, ki ga lahko primerjamo samo še z agrarno reformo in nacionalizacijo proizvodjalnih sredstev (tovarn in podjetij), pa še vendar ne moremo govoriti o popolnem, absolutnem samoupravljanju. Dosedanje oblike delavskega samoupravljanja so pravzaprav nekakšen predstavniški sistem samouprave; vsi delavci v podjetju izvolijo toliko in toliko predstavnikov v svoj delavski svet, ki potem v imenu vseh delavcev odloča o usodi podjetja.

Seveda, absolutno, popolno samoupravljanje je morda nekoliko idealizirano. Lahko pa se temu idealu zelo približamo, če tak predstavniški sistem razširimo, če k dejanskemu samoupravljanju pritegnemo še več delavcev. To smer poglobljanja delavskega samoupravljanja, približevanja samouprave širšim množicam delavcev, lahko uresničimo v oblikah ekonomskih enot.

Kaj pa so pravzaprav ekonomske enote in kako so nastale? Kot vsaka stvar v Jugoslaviji, ki dobi zakonito potrdilo, zakonito obliko, so se tudi ekonomske enote najprej začele uveljavljati v praksi, rodilo jih je vsakdanje življenje, stvarnost. Že pred leti so bili večji kolektivni zaradi praktičnosti razdeljeni v obrate. Ti obrati so začeli dobivati vedno več in več pravic. Običajno so se te stvari začele pri delitvi dohodka, pri delitvi dobička. V nekem obratu so na primer delali bolje kot v drugem. Delavci v tistem

obratu, kjer so delali bolje, so se začeli spraševati: »Zakaj bi dobili v našem obratu, ki dela več in bolje, prav toliko dobička, kot v tistem obratu, ki dela slabše?« In tako se je počasi pravica o delitvi dobička prenesla na posamezne obrate.

Danes bomo že težko našli večje podjetje, ki ne bi imelo vsaj dveh, treh ekonomskih enot. Praksa je namreč pokazala, da zlasti v velikih kolektivih en sam delavski svet zelo težko obvlada vso pestro problematiko v svojem podjetju in ne more podrobno poznati vsega, kar se dogaja v njem. Konkretno: Jeseniška železarna, ki ima nekaj nad 7000 delavcev, je imela v svojem delavskem svetu 80 predstavnikov. To se pravi, da je 80 delavcev odločalo o usodi in o raznih vprašanjih, ki žulijo 7000 delavcev. Zdaj, ko so v podjetju izvolili svete ekonomskih enot (teh enot je nekaj nad 50), odloča o usodi vsega podjetja in o usodi vseh 7000 delavcev ne več samo 80 predstavnikov, marveč petkrat toliko — skoraj 400 ljudi, kajti v vsakem svetu ekonomske enote je 10 do 15 delavcev. Skratka — premik je očiten. Prej je odločal neprimerno ožji krog delavcev, zdaj se je ta krog v vseh podjetjih že močno razširil. Delavec-proizvajalec se v vedno večjem številu spreminja v delavca-upravljavca.

Danes ima skoraj vsako podjetje svoje ekonomske enote in svet ekonomske enote. Enote štejejo 50 do 100 delavcev, ponekod več, drugod manj. Seveda je ekonomska enota sestavljena tako, da tvori organsko, zaključeno celoto. Na primer: delavci, ki delajo v tem ali onem obratu in so ves dan skupaj pri delu, tvorijo svojo eno-

to. Če ima podjetje svojo mehanično delavnico, so mehaniki in šoferji spet združeni v svojo ekonomsko enoto in podobno.

Ekonomske enote so si priborile ne samo upravičen obstoj, marveč že tudi pomembne pravice in dolžnosti. Ekonomska enota je v večini podjetij že povsem samostojen upravljavec z določenim delom sredstev. To se pravi, da ekonomska enota povsem samostojno upravlja sredstva, denar, material in stroje. Tista enota, ki bo bolje gospodarila, bo tudi več imela. Ekonomske enote tudi odločajo preko svojih delavskih svetov o delitvi presežka, dobička, kar je povsem razumljivo, saj se delavci med seboj zelo dobro poznajo in bodo lahko pravično določili, kdo zasluži več, kdo je delal bolje in kdo slabše. Na tem področju so ekonomske enote že opravile svoj zrelostni izpit. Bili so primeri, da se je delavec, ki ni delal dobro, pritožil, češ da je prikrajšan. Toda tovariši so mu hitro dokazali, da mu denar, ki si ga lasti in želi, dejansko ne pripada. Na drugi strani pa imajo delavci dovolj razumevanja za svoje starejše tovariše, ki so zaradi boleznih, starostne izčrpanosti in drugih vzrokov manj produktivni od drugih. V zadnjem času imajo ekonomske enote tudi pravico, da sprejemajo novo delovno silo in odpustčajo ljudi, da prevzemajo dela in naročila, skratka, da v polni meri odločajo o usodi svoje ekonomske enote in o usodi vsega podjetja. Nad delom ekonomskih enot pa bedi centralni delavski svet, ki skrbi, da ne bi med posameznimi enotami prišlo do neskladnosti, ki bi oškodovale interese vsega kolektiva.

I. P.

Delavski svet ekonomske enote v tovarni gume SAVA v Kranju med razpravo

v sloveniji je zdravstveno zavarovanih 388.000 kmetov

Rodna gruda je svoječasno že seznanila svoje bralce z zdravstvenim zavarovanjem kmečkega prebivalstva v naši republici, ki se je pričelo izvajati 1. januarja 1960. Kmečko prebivalstvo je ugodno sprejelo uvedbo zdravstvenega zavarovanja in po potrebi rado uveljavlja te svoje pravice. V letu 1960 so znašali izdatki tega zavarovanja v LR Sloveniji 1 milijardo 300 milijonov din, v letu 1961 pa so že prekoračili 2 milijardi. Po zadnjih podatkih je v Sloveniji zdravstveno zavarovanih kakih 388.000 kmečkih prebivalcev ali 24,2% vsega prebivalstva.

V poldrugoletnem uveljavljanju zakona o zdravstvenem zavarovanju kmetovalcev pa so se pokazale nekatere pomanjkljivosti, ki jih je bilo treba odpraviti. Zato je Ljudska skupščina LRS na svojem zasedanju v novembru 1961 sprejela zakon o spremembah in dopolnitvah tega zakona, ki je prinesel kmečkim zavarovancem nekatere nove ugodnosti ter spremenil tudi način finansiranja tega zavarovanja. Oglejmo si kratko te spremembe.

Novi zakon je najprej razširil krog zavarovancev v kmečkem zdravstvenem zavarovanju tako, da je zdaj zajeta v zavarovanje res vsa tako imenovana kmečka družina, ki živi na gruntu. Po novem zakonu so poleg lastnika ali zakupnika kmečke zemlje ter njegovih ožjih družinskih članov, ki jih preživlja (zakonec, otroci, starši, očim, mačeha, stari starši, bratje, sestre in vnuki) zdravstveno zavarovani tudi vsi nad 15 let stari državljani, ki so člani gospodinjске skupnosti na gruntu in se na njem ukvarjajo s kmetijsko delavnostjo kot rednim poklicem, če jim je to glavni vir preživljanja. Z njimi vred so zavarovani tudi njihovi družinski člani, če jih preživljajo. S to novo določbo so zajeti v zdravstveno zavarovanje predvsem bolj daljni sorodniki, n. pr. tasti, tašče, zeti, snahe, strici, tete, nečaki, nečakinje itd., pa tudi čžji družinski člani (n. pr. otroci, ki po končanem rednem šolanju ostanejo na posestvu in se na njem poklicno ukvarjajo s kmečkim delom).

V osnovnem zdravstvenem zavarovanju kmečkega prebivalstva imamo dve skupini zdravstvenih storitev. Če uživajo kmečki zavarovanci zdravstvene storitve iz prve skupine, gre do stroški zanje v celoti v breme zavarovanja; če pa uživajo zdravstvene storitve iz druge skupine, morajo sami plačati del stroškov. V prvo skupino sodi zdravljenje vseh nalezljivih boleznih, tuberkuloze vseh vrst, duševnih boleznih, ambulantno zdravljenje raka in sorodnih boleznih, ambulantno zdravljenje otrok do 3 let, zdravljenje revmatizma za vse do

18 let stare zavarovance, zdravniška in babiška pomoč med nosečnostjo na domu, obvezna cepljenja itd. V drugo skupino sodijo vse druge zdravstvene storitve, tako da vsebujeta obe skupini osnovno zdravstveno pomoč skoraj v istem obsegu, kot jo uživajo v svojem osnovnem zdravstvenem varstvu delavci in uslužbenci. Novi zakon je razširil obseg prve skupine zdravstvenih storitev s tem, da bodo šli v bodoče v celoti v breme zavarovanja stroški za zdravila, zdravilna sredstva in sanitetni material v primerih, ko se zdravijo kmečki zavarovanci z nalezljivimi boleznimi in tuberkulozo vseh vrst na svojem domu (do zdaj so plačevali 50% teh stroškov).

Tudi v drugi skupini zdravstvenih storitev so z novim zakonom nastale nekatere spremembe. V nekaterih primerih se je znižal delež neposrednega plačila kmečkih zavarovancev, in sicer za bolnično zdravljenje otrok predšolske dobe ter učencev in študentov vseh šol za bolnično zdravljenje raka, levkemije (krvni rak) in drugih sorodnih boleznih, za bolnično zdravljenje drugih boleznih in za neobvezna cepljenja (n. pr. zoper otroško ohromelost). Najvažnejše je za kmečke zavarovance pač znižanje deleža pri bolničnem zdravljenju raka in podobnih boleznih, ko gre v večini primerov za dolgotrajnejše zdravljenje.

Druga sprememba, ki jo prinaša novi zakon na področju kmečkega zdravstvenega zavarovanja, je v tem, da uvaja nov vir finansiranja, in sicer tako imenovano premijo kmetijskih proizvajalcev, ki jo določi za svoje območje okrajni ljudski odbor, ki ima glede določitve premije povsem proste roke. Lahko bo določil premijo tako, da bodo plačevali zavarovani kmetovalci (lastniki in zakupniki kmečke zemlje) določen pavšalni znesek ne glede na število zavarovancev na gruntu ali pa bodo plačevali določen pavšalni znesek za vsakega zavarovanca. V obeh primerih bo lahko pavšalni znesek enak za vse kmetovalce v okraju ali pa se bo ravnal po premoženjskih razmerah. Poleg tega novega vira finansiranja namesto dosedanjega splošnega osebnega prispevka zavarovancev (tako imenovane glavarine, ki je bila določena enotno za vso republiko v višini 1.200 din letno na vsakega zavarovanca) ostaneta še dosedanja splošni prispevek od katastrskega dohodka kmečke zemlje, ki ga pa plačujejo vsi državljani, ki imajo davku zavezane dohodke od kmetijstva (ne glede na to, ali so zavarovani v kmečkem zdravstvenem zavarovanju ali ne), ter prispevek občin, ki bodo iz svojih proračunov pokrile določen odstotek stroškov za zdravstvene storitve kmečkim zavarovancem iz prve skupine.

Vse našete spremembe, ki jih prinaša novi zakon, posegajo razen razširitve kroga zavarovancev v *osnovno* zdravstveno zavarovanje kmečkega prebivalstva. Zakon pa dopušča, da se po volji kmečkega prebivalstva lahko uvede na območju okraja ali posamezne občine tudi *razširjeno* zdravstveno zavarovanje, s katerim, si kmečki zavarovanci v okraju ali občini zagotovijo nove pravice s področja zdravstvenega varstva (n. pr. zobozdravstvene storitve vključno zobotehnična in zobna protetična dela, ortopedske pripomočke in sa-

Zdravstveni dom v Novi Gorici hitro raste. Poleg njega stoji nedavno zgrajeno poslopje Zavoda za socialno zavarovanje (Foto: M. Ličen)

nitarnne priprave, zdravljenje v toplicah, v gorah ali na morju itd.) ali pa si zagotovijo pravice iz osnovnega zavarovanja ob ugodnejših pogojih (brez neposrednega plačila dela stroškov) ali pa oboje. Do zdaj je uvedeno razširjeno zdravstveno zavarovanje kmečkega prebivalstva v okrajih Kranj in Ljubljana ter v vseh občinah okraja Gorica. Uvedbo tega zavarovanja pa pripravljajo tudi v drugih okrajih. Največje ugodnosti nudi kmečkim zavarovancem razširjeno zavarovanje v okraju Ljubljana. Tu je razširjeno zdravstveno zavarovanje prevzelo v svoje breme ves neposredni delež kmečkih zavarovancev v osnovnem zdravstvenem zavarovanju, tako da zavarovancem ni treba nič prispevati k stroškom zdravstvenih storitev; mimo tega pa uživajo iz razširjenega zavarovanja še nove zdravstvene storitve, in sicer zdravljenje in plombiranje zob ter vsa zobotehnična in zobna protetična dela, omogočena pa jim je tudi nabava očal. Vse te nove zdravstvene storitve uživajo kmečki zavarovanci v celoti v breme zavarovanja. S tem so v okraju Ljubljana kmečki zavarovanci skoraj povsem izenačeni z delavci in uslužbenci.

Zdravstveno zavarovanje kmečkega prebivalstva v naši državi je pomemben napredek v blaginji delovnega človeka.

DR. CENCIC

4. julija srečanje ameriških slovencev na otočcu

Vsakoletni piknik ameriških Slovencev, ki so na obisku v starem kraju, je postal izredno priljubljena in že tradicionalna prireditev. Za to veliko, pristrčno srečanje naših izseljencev na domačih tleh izbira Slovenska izseljenska matica vedno med najlepšimi kraji. Tudi z letošnjo izbiro bodo rojaki prav gotovo zelo zadovoljni, saj je Otočec danes eden naših najlepših letoviških gostišč. Da pa ima restavracija na Otočcu tudi imenitne kuharice, so se med številnimi domačimi in tujimi gosti že prepričali tudi mnogi naši izseljenci. Zdaj pa na kratko spregovorimo o Otočcu, da ga malo bolj spoznajo tudi tisti, ki ga doslej še niso.

Skozi srce Dolenjske se vije moderna avtomobilska cesta. Avtomobili neprestano švigajo po njej in veliko jih mimogrede zavije proti gostišču v slikovitem gradu Otočcu, nedaleč od Novega mesta. Tistim, ki se ustavijo za delj časa, je namenjen tudi lep motel onstran ceste. Ta lahko sprejme 64 gostov. Grad Otočec pa lahko nudi v svojih lepo urejenih prostorih, med katerimi je več udobnih apartmanov, gostoljubje 46 gostom. Postreže pa jih seveda lahko veliko več. Saj ima veliko, lepo restavracijo, bar in izvrstno kuhinjo ter več prostorov, ki se po potrebi lahko hitro spremenijo v prikupne salone.

Tudi v jesenskem in zimskem času ima Otočec dosti obiskovalcev. Delovni kolektivi iz naših tovarn radi prirejajo tja autobusne izlete.

Po lepi avtomobilski cesti proti Ljubljani

V restavraciji je prostora za 160 gostov. V poletnih mesecih jim je na razpolago tudi lep vrt v romantičnem okolju ob zeleni Krki. Dobrote kuhinje na Otočcu so spoznali med velikim številom domačih in tujih gostov tudi številni naši izseljenci, ki so med svojim obiskom v domači deželi obiskali tudi Otočec. V tem edinstveno lepem, gostoljubnem gostišču je vedno živahno. Lani v prvih osmih mesecih je obiskalo Otočec 6582 gostov, od teh 2182 inozemcev. Romantična lepota starega gradu z njegovim sodobnim gostiščem in njegova okolica vabijo vedno nove in nove goste.

Povejmo še nekaj o zgodovini gradu Otočca, ki stoji kot biser lepe Dolenjske ob temnozeleni Krki. Če bi bil Prešeren Dolenjec, bi skoraj gotovo namesto pesnitve o Bledu in Bohinju zapel o Otočcu. Ta grad in njegova sosedna graščina Struga sta tako navdušila drugega Gorenjca, pisatelja Ivana Tavčarja, da je v znani povesti Otok in Struga orisal veliko ljubezen zadnjega gospodarja Struge do lepe hčere otoških gospodov, ljubezen, ki je bila močnejša od stoletnega spora med obema hišama.

Otočcu, katerega razmeroma nizko obzidje z značilnimi grajskimi stolpi opazimo že s ceste, je pisal čas burno zgodovino. Že leta 1252 ga srečamo v pisanih virih, kot grad pa je prvič omenjen šele leta 1548. Največjo veljavo je dobil v 16. stoletju, ko so ga imeli v posesti Vilandersi in Lenkovići. Ti so mu bistveno spremenili podobo. Tako lahko rečemo, da je sedanji grad nastal v prvih desetletjih 16. stoletja. Iz tega časa so tudi nekatere dobro ohranjene freske na zunanjih stenah gradu in tudi v notranjosti.

Grad stoji na podolgovatem otoku sredi Krke. Velik del otoka zavzema park starih, mogočnih brestov, hrastov, divjih kostanjev in drugega drevja. Razgled se odpira na vse strani, preko mirno tekoče reke vse tja do sosedne graščine

Struge. Čaroben je pogled in občutek v tem kraljestvu miru in tišine. Stara, z mahom porasla in s srebotom ovita drevesa se sklanjajo nad vodo, ki se je po toliko slapovih in brzicah v gornjem toku pri Otočcu že nekako umirila in polenila.

Pred dobrimi tremi leti je to idilično tišino za več mesecev zmotila mladostna razigranost. Naša mladina je sklenila povezati najsevernejši in najjužnejši del domovine z lepo moderno cesto. Na vrsti je bil del med Ljubljano in Zagrebom. Med kovinskim brnenjem strojev, zvenom lopat sta odmevala pesem in mladi smeh. Mladina je gradila cesto. Z Otočca je njen polet usmerjal glavni štab mladinskih brigad. Tako se je rodila cesta — širok bel trak, po katerem danes nenehno brne avtomobili. Mladi graditelji so se razšli, spomin nanje pa je ostal. O njih pripoveduje nova cesta. Spomin nanje oživlja tudi visoki kip mladega brigadirja pred grajskim poslopjem.

spet nekaj novega
za naše filateliste

Jugoslovska poštna uprava je dala lani 28. novembra v promet nove znamke prve serije naših narodnih noš. Znamke so tiskane v večbarvnem offsettisku. Natisnil jih je Zavod za tisk bankovcev v Beogradu v nakladi 500.000 do 2.000.000. Osnutke za to lepo serijo je izdelala akad. slikarka Zdenka Sertić iz Zagreba.

Novoletni prazniki so spet pripravili otrokom veliko veselja. V vseh večjih krajih so bile številne zabavne prireditve in posebne filmske predstave. Ves teden pred prazniki je obiskoval Ljubljano dedek Mraz s svojim pravljničnim spremstvom. Gospodarsko razstavišče je bilo spremenjeno v velik trgovski sejem. Poleg je bilo zabavišče za otroke. Zveza prijateljev mladine je organizirala posebne vlake za prevoze otrok v Ljubljano. Ljubljanski avtobusi in trolejbusi pa so ves teden otroke do 10. leta vozili zastonj.

Deset dežel je obiskal z lahkim motornim kolesom kolibri, izdelkom tovarne Tomos iz Kopra Stane Tavčar iz Kranja. Potoval je 90 dni, prevozil brez hujšega defekta 12.000 km, porabil 190 litrov bencina, potrošil 54 dolarjev in shujšal za 9 kg.

Na vseh fakultetah ljubljanske univerze je v tekočem študijskem letu vpisanih 9200 študentov.

Na Visokem v Poljanski dolini stoji domačija znanega slovenskega pisatelja Ivana Tavčarja. Svojci jo nameravajo prodati za 15 milijonov. Najbrž jo bo kupila občina s pomočjo okraja in z republiškimi prispevki. Za to, kakšen naj bi bil v bodoče Tavčarjev dom, je več predlogov. Nekateri predlagajo, da bi ga spremenili v Tavčarjev spominski muzej, ki bi prikazoval razne stroke domače obrti iz Poljanske doline. Oglasili so se pa tudi pisatelji, ki bi želeli imeti na Visokem svoj kotiček.

V Črni gori so ob 17-letnici osvoboditve glavnega mesta Titograda odprli veliko tovarno trikotaže. To je doslej prva tekstilna tovarna v Črni gori.

*Skofja Loka v letošnji zimi
Zimsko veselje v Ratečah*

V *Leskovcu* bodo letos slavili 150-letnico šole. Do proslave bodo v šolo napeljali vodovod, za katerega so šolarji sami že skopali jaške.

Steklarna v Hrastniku veliko izdelkov izvaša. Največ jih izvaša v Zahodno Nemčijo, pa tudi v Italijo, Anglijo in na Bližnji vzhod.

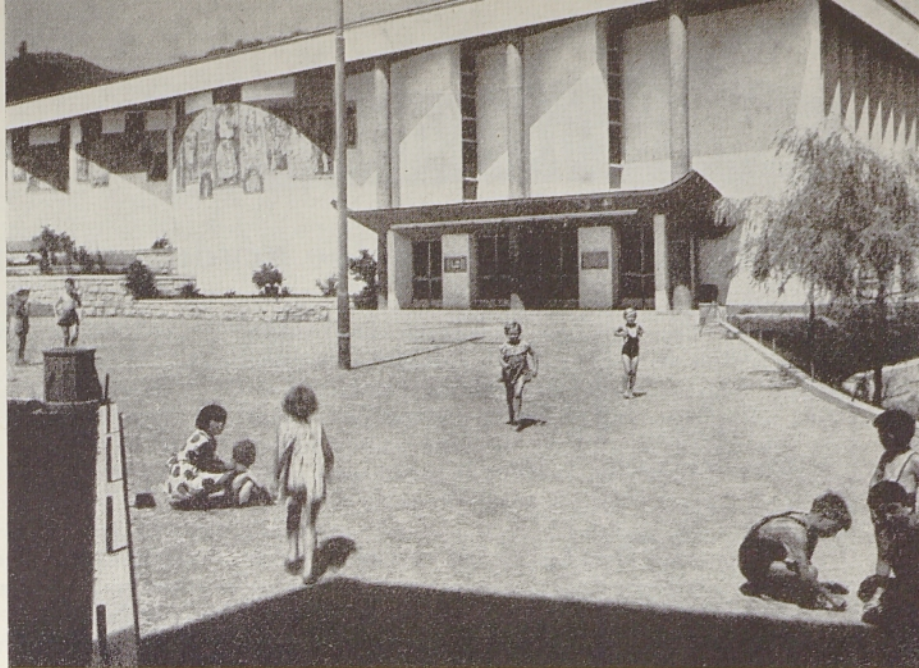
Prvo naročilo iz Mehike je nedavno prejela tovarna »Litostroj«, ki si je pridobila s proizvodnjo težkih mostovnih žerjavov in drugih strojev ugled in naročnike že v številnih deželah. Za veliko novo mehiško hidrocentralo bodo v »Litostroju« izdelali 135-tonski žerjav.

V *Mostah* pri Ljubljani so zgradili nov tovorni kolodvor, opremljen s potrebnimi mehaničnimi napravami za prevzem in odpremo blaga. Tovorni kolodvor v Mostah je prvi objekt novega železniškega vozlišča, ki ga bo dobila Ljubljana obenem z novim poslopljem glavnega kolodvora.

V *Škofji Loki* so ob letošnjem občinskem prazniku odprli dva nova mostova.

IV. kongres Zveze slepih Jugoslavije je bil nedavno v Skopju. Razen 260 delegatov in kakih 150 gostov iz vse dežele se ga je udeležila tudi predsednica Sveta za socialno politiko in komunalna vprašanja Jugoslavije Lidija Šentjanc. Kongresu so prisostvovali tudi predstavniki organizacij slepih iz ZDA, ZSSR in Grčije. V začetku kongresa je tov. Lidija Šentjanc izročila v imenu predsednika Tita delovnemu predststvu red dela z rdečo zastavo, s katerim je predsednik republike odlikoval Zvezo slepih Jugoslavije.

Jugoslovanski Rdeči križ je podaril za begunce in ranjence iz Angole večjo količino zdravil.

Dom kulture v Trbovljah

Tovarna zdravil Pliva v Zagrebu, ki je med največjimi proizvajalci zdravil v Jugoslaviji, se je povečala za dva velika nova obrata. V prvem bodo izdelovali gemicin, v drugem pa vitamin C.

Ladjedelnica v Splitu je lani v decembru izročila argentinski parobrodni družbi iz Buenos Airesa novo 10.500-tonsko linijsko ladjo, ki vozi s hitrostjo 17 morskih milj. To je doslej najrazkošnejša linijska ladja, izdelana v naših ladjedelnicah. Letos bo splitska ladjedelnica za Argentino izdelala še dve takšni ladji.

Inštitut za poljedelstvo v Titogradu je uredil v Ulcinju, na Ljeskem in v Dobrem polju v Črni gori poskusne čajne nasade. Prvi pridelek je bil zelo zadovoljiv. Obrani čajevec, prilagojen našim vremenskim razmeram, je vseboval 3,6 odstotkov teina, kar ustreza najboljšim vrstam čaja na svetu.

V *Vipavi* so v decembru slavili stoletnico šole. To šolo so zgradili večinoma s prispevki domačinov in je bila med najlepšimi v Sloveniji. Šolski pouk pa imajo v Vipavi že nad 550 let.

Nove šole v Pomurju. Nedavno so odprli v Lendavi srednjo tehniško šolo, Rakičan je dobil kmetijsko šolo, v Murski Soboti pa grade srednjo medicinsko šolo. Novo osemletko so dobili v Bakovcih, v Dobrovniku bodo pa dobili dvojezično šolo za madžarsko narodnostno manjšino. Nove šole bodo zgradili v Šalovcih, Križevcih, Tišini in Bistrici. Skoraj povsod bodo poleg šol zgradili tudi stanovanjske hiše za učitelje.

Štipendije za člane italijanske narodnostne manjšine. Okrajni ljudski odbor v Kopru je razpisal štipendije za osemnajst srednješolcev in visokošolcev italijanske narodnostne manjšine tega okraja, predvsem za bodoče učitelje in profesorje.

Knjigarna na kolesih. Slovenci radi beremo. Da bi še lažje tudi v manjših krajih prišli do dobrih knjig, je ljubljanska knjižna založba Mladinska knjiga opremila poseben avtobus z bogatim izborom knjig in ga tako spremenila v potujočo knjigarno. Prihod tega avtobusa v posamezne kraje že vnaprej napove lokalno časopisje in radio, tako da povsod doživi zelo topel sprejem in je seveda tudi kupčije dovolj.

kulturni zapiski

letošnja priloga rodne grude - učbenik slovenskega jezika

Zadnja leta prejema Slovenska izseljenska matica vedno več klicev naših rojakov iz tujine: pošljite nam učbenik slovenskega jezika! Naši otroci odraščajo, živijo v tujem okolju, obiskujejo tuje šole in vedno redkeje in težavneje pride iz njihovih ust slovenska beseda, ki jim je bila prva položena v zibel. Pošljite nam učbenike, da je ne bodo tako hitro pozabili!

Tudi potomci drugega in tretjega rodu naših ameriških izseljencev povprašujejo po njem. Vsako leto v večjem številu obiskujejo rojstno domovino svojih staršev in dedov. Znane so jim mnoge slovenske besede in stavki, toda nekam boječe jih izgovarjajo. Mi pa se tako prisrčno razveselimo tudi teh! Koliko prijetnejše bi jim bile počitnice v Sloveniji, če bi jim bila slovenščina bližja! Oglašajo se s svojimi željami na Matici, iščejo po knjigarnah: učbenik angleško-slovenskega jezika. Žal, doslej ga ni bilo dobiti!

Lani smo se razveselili v domovini številnega obiska mladega rodu naših rojakov iz Argentine. Tudi oni so si želeli učbenika slovenskega jezika, ki bi jih v njihovem, španskem, jeziku uvedel v lepo slovensko govorico.

Iz evropskih dežel pa nam pišejo rojaki, da imajo ljudi, ki bi bili pripravljeni mladino učiti slovenščine, manjka jim le primernih knjig — francosko-slovenskega in nemško-slovenskega učbenika, z lažjo metodo učenja slovenskega jezika.

Slovenska izseljenska matica je bila tako postavljena pred plemenito, toda odgovorno nalogo. Z veseljem vam danes sporočamo, da smo premostili začetne težave: naša skupnost, ki se zaveda pomena slovenskega učbenika za naše rojake, nam je zagotovila potrebna gmotna sredstva, kajti stroški ne bodo majhni; z zavestjo in navdušenjem so prevzeli delo sodelavci in tako bo toliko let zeleni učbenik slovenskega jezika že v februarski številki Rodne grude stopil na svojo pot do naših rojakov po svetu.

Učbenik slovenskega jezika bo izhajal v štirih jezikih, v nemškem, francoskem, angleškem in španskem jeziku, in to na osmih straneh v vsaki številki Rodne grude. Predvidoma bo izhajal dve leti. Nemški del učbenika ureja prof. Dora

Vodnikova, francoskega prof. Viktor Jesenik, angleškega prof. Nada Vitorović in španskega tov. Jolanda Kvas. Imena priznanih slovenskih pedagogov nam jamčijo, da bo učbenik res kvaliteten delo.

Sodelavci so se potrudili, da bo metoda poučevanja slovenščine čim lažja, da bo slovnica zelo poenostavljena in kar je glavno, da bo slovensko besedilo posameznih lekcij, ki ga je sestavil univ. prof. Franc Jakopin, pisano zanimivo in privlačno. Vsa učna snov je napisana kot enovita, živahna zgodba, ki vas bo tako pritegnila, da boste komaj čakali nadaljevanja v naslednji številki Rodne grude. Niti zavedali se ne boste, da se pri tem učite slovenskega jezika. Spremljali boste dedka in vnukinjo, ki bosta iz nove domovine pripotovala na obisk v dedkovo rojstno deželo. Kaj vse bosta doživela in videla, pa boste izvedeli od meseca do meseca.

Rojake v evropskih državah opozarjamo že danes, da bomo tečaj francoskega in nemškega jezika, ki bo objavljen v Rodni grudi, ponavljali tudi v izseljenski oddaji radia televizije Ljubljana. Točen čas vam bomo še sporočili.

Da bi bil krog »učencev« slovenskega jezika čim širši, prosimo naročnike Rodne grude, naj povedo to novico tudi svojim prijateljem in znanecem, ki imajo otroke, in vsem tistim, ki bi radi slovenščino obnovili in utrdili, in tistim, ki bi se je radi na novo naučili. Vsem tem je učbenik namenjen. Interesenti naj se javijo čimprej, da bomo lahko določili naklado učbenika, ki ga bomo po končanem tečaju tudi vezali v knjigo. Pišejo naj nam, v katerem jeziku naj jim pošljemo učbenik. Na željo rojakov sprejemamo naročila tudi samo na prilogo Rodne grude, kjer bodo tečaji slovenščine v štirih jezikih.

Prepričani smo, da bodo izseljenska društva in posamezniki toplo sprejeli učbenik materinega jezika in da bo priljubljena revija Rodna gruda odlej še bolj zanimiva in še tesnejša vez med dvema domovinama.

Ko boste prejeli prve lekcije učbenika, vas prosimo, da nam sporočite svoje mnenje, želje in predloge.

OPOZORITE PRIJATELJE IN ZNANCE NA NOVO PRILOGO RODNE GRUDE.
POHITITE Z NAROČILI.

Razstava sodobne ameriške umetnosti. V decembru je bila v Moderni galeriji v Ljubljani razstava sodobne ameriške umetnosti. Razstavljena so bila dela nekaterih vodilnih ameriških slikarjev v zadnjih dvajsetih letih — zastopnikov abstraktnega impresionizma, ene vodilnih smeri današnjega slikarstva v ZDA. Izbor slik je pripravil newyorški Guggenheimov muzej skupaj s številnimi drugimi muzeji v ZDA. Pred Ljubljano je ta ameriška slikarska razstava obiskala Beograd, Skopje, Zagreb in Maribor.

Naši umetniki na gostovanju v tujih deželah. Prvaka ljubljanske Opere Vilma Bukovčeva in Ladko Korošec sta bila povabljeni v Barcelono, kjer bosta skupno s člani Narodnega gledališča, s solisti in baletom iz Beograda nastopila v operah Knez Igor in Hovanščina. Bukovčeva in Korošec bosta v teh operah pela naslovni vlogi, dirigiral pa bo znani dirigent beograjskega Narodnega gledališča Krešimir Baranović.

Dubravka Tomšič, znana pianistka iz Ljubljane, ki je kot otrok vzbujala s svojimi koncerti občudovanje in navdušenje in se je pozneje v glasbi izpopolnjevala pri znanih glasbenih pedagogih v Angliji in ZDA, je postala zrela umetnica. V decembru je obiskala Sovjetsko zvezo, kjer je priredila koncerte v Moskvi, Kišinjevu in drugod.

Dirigent ljubljanske Opere Samo Hubad je obiskal Sovjetsko zvezo, kjer je dirigiral dva koncerta v Minsku in Moskvi. Nato pa je z letalom preko Kjöbenhavna in Severnega tečaja odpotoval na Japonsko, kjer bo ostal dva meseca in dirigiral 16 koncertov.

Beograjska Opera v milanski Scali. Beograjska Opera je nedavno zelo uspešno gostovala v milanski Scali. Ob spremljavi opernega orkestra Scale so zbor in solisti beograjske Opere uprizorili Musorgskega Pesmi in plese s solistom Miroslavom Čangalovićem, Baranovićeve Pesmi z mojih bregov, kjer je nastopil solist

Dušan Popović. V delih Bartoka in Prokofjeva sta poleg zbora pela solista Stjepan Andrašević in Drago Starc ter solistka Biserka Cvejič, dirigiral pa je Oskar Danon. Italijanski tisk je o gostovanju obširno pisal. Vse ocene so polne pohval.

Drugo novo dramsko delo letos na odru ljubljanske Drame. Zelo uspešen krst je na deskah ljubljanske Drame nedavno doživela drama Afera, prvenec mladega književnika iz Ljubljane Primoža Kozaka. Avtor je s svojim delom posegel v čas ustanavljanja partizanskih odredov in na psihološki način obravnava konflikt v nekem severnoitalijanskem odredu. Delo sloni na petih vlogah in se razpleta v glavnem v živih dialogih, ki mu dajejo odrsko učinkovitost in razgibanost.

Andrić odprl Tagorejevo spominsko razstavo. Med svojim bivanjem v Stockholmu je naš Nobelov nagrajenec Ivo Andrić v

Stockholmu odprl razstavo, posvečeno spominu velikega indijskega pesnika in misleca Rabindranatha Tagoreja, ki je leta 1913 prejel Nobelovo nagrado. Razstavo je priredila kraljevska biblioteka v Stockholmu. Slovesnosti ob otvoritvi sta se udeležila tudi veleposlanika Jugoslavije in Indije v Stockholmu.

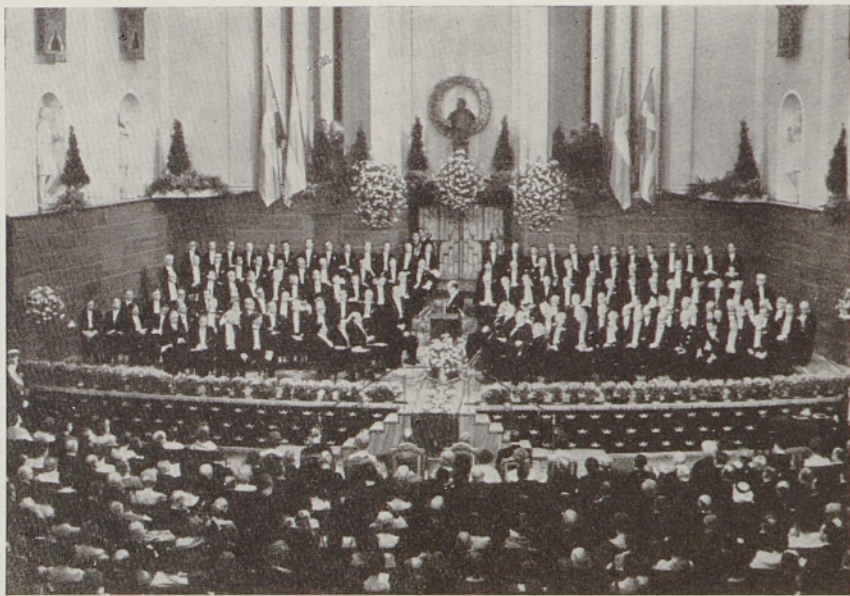
NOVE KNJIGE — NOVE PRIJATELJICE

Sedimo v toplo zakurjeni sobi. Na mizi stoji luč in riše majhen, svetel kolobar okoli nas. Vse drugo je v somraku in zdi se nam, ko da bi ničesar ne bilo izven osvetljenega kroga. Naš svet je sila majhen: miza in kup knjig na njej.

Kup knjig? Da.

Naš svet ni majhen.

Miniaturna knjižica, vezana v rdeče, Lirika upora (uredil Mitja Mejak). Vse pesmi poznamo, saj

Veliki koncertni dom v Stockholmu ob svoji največji vsakoletni svečanosti — podelitvi Nobelovih nagrad. Lani je bilo zaključeno šesto desetletje podeljevanja Nobelovih nagrad. Tri sto trideset izbranih je doslej prejelo to najvišje priznanje — med temi znameniti dobrotniki človeštva zdravnik Röntgen in Robert Koch, iznajditeljica radia Maria Curie itd. Lani je prejel iz rok švedskega kralja Nobelovo nagrado tudi prvi jugoslovanski književnik Ivo Andrić iz Beograda. Predsednik komiteja Nobelovega sklada prof. Lilienstrand je na svečani večerji po izročitvi nagrad nazdravil Andrića z besedami: Kakor most na Drini veže vzhod in zahod, tako tudi vaša dela povezujejo kulturo vaše dežele s kulturami drugih narodov

smo mnoge izmed njih srečali že med NOB, tiskane na hrapavem ciklostilnem papirju, mnoge pa takoj po vojni v raznih revijah. Sedaj so vse v tej knjižici — še vedno so polne moči za boj, vere v zmago, žalovanja za padlimi. V njih je dekletova solza in očakova kletev, obup sestradanih in premraženih, nemoč pregnanih — oša naša sreča in nesreča, oša groza in ves up. Prebiramo jih in brez besed sklenemo, da bomo knjižico nosili povsod s seboj.

Sežemo po naslednji knjigi: Bela grobnica (Dušan Azanjac) prav tako opisuje čas NOB. Izšla je kot šesta knjiga zbirke Dokazi, ki jih izdaja Založniško podjetje Borec. Opisuje eno izmed strašnih taborišč v severni Norveški, kjer je bilo interniranih kakih 4500 Jugoslovancev — vrnilo pa se jih je le kakih 1500.

Dnevnik partizana II. (Bratož Hinko-Okci) nas seznani z boji, ki so iz dneva v dan terjali od našega človeka toliko moči in volje. Knjiga zajema čas od 9. septembra 1945 do 9. maja 1945. Komur je za dejansko, neposredno sliko našega boja, bo z zanimanjem prebral ta doživeto pisani dnevnik.

Sezimo še po ostali domači prozi:

Kajetan Kovič:

Bela pravljica

Križemsvet gredo stopinje,
križemsvet gazi po snegu.
Bogve, kdo je šel pred mano,
bogve, kdo za mano gre.

Vse poti so večno stare,
vse gredo nasproti smrti.
Vsem je na začetku rojstvo,
vsak korak je večno nov.

Križemsvet gredo stopinje,
križemsvet gazi po snegu.
Ena izmed njih je moja,
nanjo pada, pada sneg.

Ljudje ob cesti (Milan Lipovec) je delo, ki prvič vnaša v našo literaturo Brkince. Pisatelj je z dobrim čutom za opazovanje opisal ljudi ob cesti med Reko in Trstom. Zgodba se odvija pred kakšnimi petdesetimi leti. Pokrajina se od takrat ni bistveno spremenila in tudi ljudje so ostali tisti topli, zaupljivi, včasih preveč gostobesedni — a vselej pristni Brkinci. Kdor je od tam doma, bo slišal zgodbo o domu — drugim pa bo odkrila kos slovenske zemlje, lepe, trpke in ljube.

Družinski dnevnik (Ferdo Godina): drobna knjižica je pravzaprav scenarij istoimenskega filma (nedavno so ga predvajali v Ljubljani). Opisuje življenje mame, a sila dobrega človeka, Smrekarja. Toda — tudi on ni brez nape: ob skrbi za stranke v hiši, za otroško igrišče, skratka — za javni blagor — pozablja na lastno družino.

Znanstvena dela:

Človek in ocean: na 264 straneh nam Miroslav Zei, predstojnik Oceanografskega inštituta v Splitu, natančno, a prizadeto pripoveduje zgodovino pomorske plovbe, govori o življenju v oceanih in o človeškem gospostvu nad vodovjem. Knjiga je opremljena s številnimi strokovnimi skicami in lepimi slikami.

Matjaž in Alenka (Helena Puhar): drobna knjižica, ki staršem na poljuden način pove, kako naj otrokom razložijo nastanek in rojstvo človeka. V obliki pogovorov se dotakne vseh najbolj kočljivih točk v zorenju človeka.

Še nekaj za naše otroke:

Lukec in njegov škorec (France Bevk): delce pripoveduje o življenju slovenskih šolarjev v italijanskih šolah, o izseljevanju naših ljudi v Argentino — kar je še celo zanimivo branje za naše rojake.

Slovenske ljudske pesmi (uredil Boris Merhar): V njih je shranjena naša preteklost: ljudski običaji, boji s Turki, strah pred vojsko itd. Knjiga ima lepe slikovne

priloge, spremna beseda B. Merharja pa nam pomaga razumeti, kar je zaradi časovne oddaljenosti morda že malce zabrisano.

Mladi vedež — ali: Leksikon za otroke; to je velika, bogato ilustrirana knjiga, ki od A do Ž pove vse, kar mora znati šolar. Besedila so prispevali znani slovenski strokovnjaki, opremili pa so jo znani ilustratorji.

Prevodi nas verno seznanjajo s tujo literaturo. Pred nami jih je dokajšen kup — res ne bomo utegnili pregledati vseh.

Eseji (Miroslav Krleža): v njih najdemo preteklost Hrvatske, umetniška razmišljanja, kritične preglede del domačih in tujih piscev — prenekatere poglavje naše pretekle in sedanje kulture.

Vatikan in XX. stoletje (Abro Manhattan): Knjiga opisuje politiko Vatikana v prvi polovici našega stoletja. Zaradi svoje zanimivosti in dokumentarne vrednosti je doživela že več izdaj tako na Zahodu kot na Vzhodu.

Socialna zgodovina umetnosti in literature (Arnold Hauser). S to knjigo smo dobili eno najpomembnejših socialnih zgodovin svetovnega formata. Težišče je na likovnih umetnostih, zajema pa tudi glasbo in literaturo.

To pot smo dobili tudi dva res lepa pesniška prevoda.

Giacomo Leopardi (prev. Alojz Gradnik): Leopardi ima v svetu pa tudi pri nas neštetevalne oboževalce. Uvod in opombe B. Borka pa nam ga še bolj približajo. Čeprav je to v kratkem času že druga izdaja Leopardija pri nas, je kakor nova — toliko novih lepot nam prinaša.

J. W. Goethe: Miniaturna knjižica, v kateri so zbrani prevodi kar desetih prevajalcev. V njej najdemo vse že znane, priznane in priljubljene Goethejeve pesmi. In ker je to poslednja od knjig, ki jih bomo danes pregledali, se lahko ustavimo in preberemo kakšno pesem — morda tisto:

Po vseh nižavah
je mir ...

NEZA MAURER

Šolstvo narodnostnih manjšin v jugoslaviji

Manjšinsko šolstvo je s splošnim zakonom o šolstvu v svojih pravicah in dolžnostih povsem enakopravno z drugim šolstvom, oziroma je sestavni del enotnega šolskega sistema v Jugoslaviji. Zakon še posebej zagotavlja narodnostnim manjšinam pouk v jeziku njihove narodnosti in določa, da so na narodnostno mešanih področjih šole in predšolske vzgojne ustanove ali pa oddelki za pripadnike narodnostnih manjšin, v katerih je pouk v jeziku njihove narodnosti. Tudi izobraževanje učiteljev za te šole je v jeziku narodnostne manjšine in so v ta namen ustanovljene posebne šole ali oddelki na šolah za izobraževanje učiteljev.

Številčno stanje šiptarske, madžarske, nemške, italijanske, slovaške, češke, turške, romunske, bolgarske in poljske narodnostne manjšine se v zadnjih desetih letih v primerjavi s predvojnimi skoraj ni spremenilo. Nemška manjšina se je med vojno zmanjšala od pol milijona na 60.000, italijansko manjšino pa smo po vojni na novo pridobili z vrnitvijo Istre in Slovenskega Primorja. Odnos večine do manjšine je v Jugoslaviji tak, da daje manjšini povsod občutek resnične svobode in enakopravnosti. Na narodnostno mešanih ozemljih je uveljavljeno načelo dvojezičnosti v upravi, sodiščih, v šolstvu in drugod, napisi in topografska imena so v obeh jezikih, prav tako uradne objave. Vsaka manjšina ima svoje časopise, revije, otroški tisk v materinščini, svoje organizacije, kulturne klube, knjižnice, svoje kulturne prireditve itd. Posebno pozornost pa posveča družba manjšinskemu šolstvu.

V Sloveniji imamo samo dve narodnostni manjšini: madžarsko in italijansko. Madžarska živi večinoma v Avtonomni pokrajini Vojvodini, v Sloveniji pa samo v 27 obmejnih naseljih okraja Murska Sobota. V obalnih naseljih okraja Koper v občinah Koper, Izola in Piran pa živi italijanska narodnostna manjšina. Za obe so bile takoj po osvoboditvi ustanovljene manjšinske šole s poukom v jeziku manjšine in z učitelji pripadniki te manjšine. Zlasti se je na področju Murske Sobotice obnesel dvojezični pouk, ki ga zdaj postopoma uvajajo v vse slovenske in madžarske osnovne šole na mešanem ozemlju. Sistem dvojezičnega šolstva postavlja učence obeh narodnosti v enak položaj in pripomore, da se poleg materinščine intenzivno posvete tudi jeziku druge narodnosti.

V skladu z določbami memoranduma imajo v okraju Koper za italijansko narodnostno manjšino 4 otroške vrte s 4 oddelki, 9 osnovnih šol z 52 oddelki, ki jih obiskuje 345 učencev, ekonomsko srednjo šolo v Piranu z 2 oddelkoma, ki ju obiskuje 10 učencev, gimnazijo v Piranu s 3 oddelki in kla-

Delegacija članov italijanske narodnostne manjšine na obisku v osemletki v Dolnji Lendavi

sično gimnazijo v Kopru s 3 oddelki. Po posameznih oddelkih je malo učencev, včasih tudi po eden ali dva. Ekonomska srednja šola je v prvem letu obstoja imela samo dva učenca. Stroški teh šol so preračunani na enega učenca in so zato mnogo večji kot na slovenskih šolah, plačuje pa jih država.

Na šolah za italijansko narodnostno manjšino učijo italijanski učitelji in to samo v italijanščini, slovenski jezik pa poučujejo slovenski učitelji. Učni kadri se šolajo na italijanskih gimnazijah in dvojezičnem oddelku koprškega učiteljskega, na pedagoški akademiji v Pulju ter na univerzah Jugoslavije in Italije, za kar prejema posebne štipendije v ustrezni valuti. Podobno se tudi za druge narodnostne manjšine v Jugoslaviji šolajo učni kadri iz lastnih vrst v domačih šolah v tujini.

Učbeniki za manjšinske šole so napisani v jeziku manjšine. Večinoma so to prevodi učbenikov, ki so v veljavi v drugih šolah republike, prilagojeni potrebam ustrezne manjšine. Poleg tega so v rabi tudi nekateri učbeniki in priročniki iz matičnih dežel narodnostnih manjšin, kakor tudi potrebne knjige za šolske knjižnice. Vse narodnosti, tudi manjšinske, imajo vrsto založb, ki dobivajo znatne državne subvencije, da lahko izdajajo knjige, revije, časopise in učbenike v svojem jeziku in poceni. Tako je n. pr. madžarsko manjšinsko založništvo FORUM v Novem Sadu lani izdalo 125 del s področja družbenih ved, književnosti, otroške, mladinske ter poljudnoznanstvene literature. Šiptarsko podjetje RILINDIJA v Prištini je lani izdalo 104 knjige, med temi 60 učbenikov za osnovne, srednje in strokovne šole itd. Bogat letni knjižni program ima tudi italijansko založništvo EDIT na Reki, ki poleg učbenikov in beletristike izdaja tudi otroško revijo *Il pioniere*. Podobne revije za otroke in druge časopise imajo tudi druge narodnostne manjšine v Jugoslaviji.

To je le površen opis odnosa Jugoslavije do narodnostnih manjšin, ki pa dovolj dokazuje, da imajo v naši deželi vse možnosti za svoboden razvoj in razcvet svoje narodne kulture, s tem pa obenem tudi skupne kulture narodov Jugoslavije.

Juri Stante

kako je s štetjem rudarskih zaposlitev za pokojnino po jugoslovanskih predpisih

Odgovor na vprašanja I. L. in O. P. iz Francije, V. A. iz Belgije in N. M. iz Holandije

Mnoge države imajo za rudarske delavce posebno in ugodnejše pokojninsko zavarovanje. V Jugoslaviji je sicer pokojninsko zavarovanje enotno in enako za vse delavce in uslužbence, toda za nekatere naporne in zdravju škodljive zaposlitve je zakon o pokojninskem zavarovanju, ki velja od 1. I. 1958, prinesel novost, da se med drugim spričo napornosti dela tudi rudarjem priznajo posebne ugodnosti tako glede računanja delovne dobe kot glede starostne meje, ko zavarovanec lahko dobi pokojnino.

Po tem zakonu se v splošnem, kakor je to veljalo že po prejšnjih predpisih, pridobi pravica do pokojnine takrat, ko izpolni zavarovanec 55 let (ženske 50 let) starosti in 35 let zaposlitve. Nasprotno temu rudar lahko dobi pravico do pokojnine že s 50. letom starosti in s 26 leti in 3 meseci jamskega dela neposredno pri proizvodnji (kopači, učni kopači, vozači), ker se šteje 9 mesecev tega dela za eno leto. Rudarju, ki pa dela posredno pri proizvodnji (jamski tesarji), se šteje 10 mesecev takega dela za eno leto. Pri tem se starostna meja znižuje tako, da se prvim za vsaka polna štiri leta, drugim pa za vsakih 5 let takega dela zniža ta meja za 1 leto. To se pravi, da ima na primer jamski kopač, ki ima 8 let takega dela, pravico do pokojnine že s 53. letom starosti. Če je 12 let opravljal tako delo, ima pravico do jugoslovanske pokojnine s 53 leti starosti itd., seveda s pogojem, da ima vse delovne dobe (računano po 9 mesecev za 1 leto) vsaj 35 let.

Zniževanje starostne meje ne gre v neskončnost, ampak je omejeno do 50. leta starosti. Pred to starostjo torej tudi rudar ne more priti do jugoslovanske starostne pokojnine, čeprav je bil vsa leta zaposlen kot jamski kopač.

Po tem načinu se more računati pokojnina le tistim rudarjem, ki imajo vsaj 5 let takega napornega dela oziroma vsaj 3 leta, če so pri tem postali nezmožni za delo; ako ga imajo manj, odpade ta način računanja zaposlitve.

Te ugodnosti veljajo tudi za naše izseljence, ki so delali oziroma delajo v državah, s katerimi ima Jugoslavija konvencije (pogodbe) o socialnem zavarovanju in ki imajo posebno, ugodnostno pokojninsko zavarovanje za rudarje. Te države so Belgija, Bolgarija, Češkoslovaška, Francija, Holandija, Luksemburška, Madžarska in Poljska. Pri tem ni važno, ali je zavarovanec delal samo v domovini ali v eni teh držav ali v obeh. Ako je delal na takih delih v domovini in v eni teh držav, potem se obe zaposlitvi seštejeta in pokojnina se določi na podlagi seštevka obeh zaposlitev po sorazmernih delih.

Gotovo so med našimi rudarji, ki živijo v tujini, tudi taki, ki bi mogli na podlagi navedenih ugodnosti priti do jugoslovanske pokojnine, do katere bi sicer ne prišli. To velja posebno za tiste, ki

jim je bila, preden je začel veljati zakon o pokojninskem zavarovanju, torej pred letom 1958, jugoslovanska pokojnina odklonjena zato, ker so se njihovi zahtevki obravnavali še po prejšnjih zakonitih predpisih in so imeli premalo delovne ali starostne dobe. Če imajo sedaj na podlagi navedenih ugodnosti izpolnjene pogoje za jugoslovansko pokojnino, naj jo znova zahtevajo preko ustanove socialnega zavarovanja države, v kateri prebivajo in so socialno zavarovani oziroma upokojeni. Te pravice imajo tudi tisti, ki v tujini niso delali v rudnikih, ampak kje drugje na delu in ki imajo po tamkajšnjih predpisih pravico do pokojnine šele s 60. ali 65. letom starosti. Če izpolnjujejo pogoje za jugoslovansko pokojnino, za pokojnino države, v kateri živijo, pa še ne, bodo tisti čas prejeli pač samo jugoslovansko pokojnino, čeprav morda samo v polovičnem znesku, dokler so zaposleni. Ko potem izpolnijo pogoje še po predpisih tuje države, dobe k jugoslovanskemu (sorazmernemu) delu pokojnine še sorazmeren del tamkajšnje pokojnine.

Dr. Kopač

tujina mu je uničila zdravje

Lani novembra je v svoji rojstni vasi Krki na Dolenjskem nenadoma umrl France Zabukovec-Zajčev, star komaj 58 let. Doživel je usodo mnogih naših izseljencev, ki so jim uničile zdravje tuje dežele, kjer so garali za vsakdanje preživljanje. France je odšel v Kanado l. 1928. Trdo je delal in si pri tem nakopal bolezen na srcu. Bil je vse-skozi zaveden Slovenec in se je mnogo uveljavljal v društvih. Napredek domovine po osvoboditvi ga je zelo razveselil. Vrnil se je, da bi se v naročju domače dežele odpočil in okrepil zdravje, toda izmučeno, bolno srce mu je odpovedalo.

Dragi France! Naj ti bo miren počitek v domači zemlji, v naročju lepe rodne krške doline.

Krčani

do znanja je več poti

Zadnji dve leti so skoraj v vseh večjih slovenskih tovarnah in podjetjih osnovali posebna izobraževalna središča, kjer si delavci lahko pridobe obredni zaposlitvi strokovno izobrazbo do najvišje stopnje. Tistim, ki jim ni bilo dano, da bi se bili lahko redno šolali, je v teh izobraževalnih središčih omogočeno dohiteti zamujeno. In ne manjka takih, ki imajo dovolj volje in dovolj poguma, da se razen svojega dela na delovnem mestu lotijo še šolanja. Mnogi morajo najprej nadomestiti tisto, kar jim manjka iz osnovne šole, drugi dokončajo krajše strokovne tečaje, v katerih se bolje pripravijo za svojo stroko, tretji pa se izobražujejo za tehnike in inženirje. Med vsemi, ki se šolajo poleg svojega dela, je zelo veliko mladih ljudi.

Ob koncu lanskega leta smo obiskali eno takih šol oziroma izobraževalnih središč: tehniško srednjo šolo obutvene stroke za odrasle v Kranju. Ustanovile so jo za svoje potrebe znane slovenske tovarne čevljev Peko iz Tržiča, Planika iz Kranja in Alpina iz Žirov. Šola je pravzaprav nastala zato, ker vse te tovarne, ki so začele na moderen

V sredini Josip Arh, vodja tehničnega oddelka v tovarni čevljev »Planika« v Kranju

način izdelovati obutev, niso imele ustrezno izobraženih strokovnjakov, ki bi se bili znašli za modernimi stroji in v novi organizaciji proizvodnje. Na tehniško šolo obutvene stroke sprejemajo izučene čevljarje, ki imajo za sabo najmanj dvoletno praktično delo v tovarni. Šolajo se popoldne in šolanje traja dve leti. Letos so tehniško šolo obutvene stroke zapustili prvi diplomanti, ki so začeli delati na svojih novih delovnih mestih v tovarnah. Zdaj ima šola dva letnika in 45 slušateljev.

V kranjski tovarni obutve »Planika« smo obiskali enega najboljših diplomantov te šole, ki je sedaj v tej tovarni vodja tehničnega oddelka. To je 33-letni Jože Arh.

Na vprašanje, kako se je mogel poleg vsega dela še strokovno izpopolnjevati, je takole odgovoril:

»Moja pot od čevljarškega vajenca do vodje tehničnega oddelka v tej tovarni ni bila lahka. Ob ustanovitvi tovarne so me sprejeli na delo. Prej sem delal v obrtniških delavnicah. Moje prvo delovno mesto v tovarni je bilo pri izdelovanju zahtevnejših čevljev. Kasneje sem spoznal skoraj vse stroje v podjetju in na njih tudi delal. Vendar sem imel nizko plačo. Čutil sem, da se bom moral, če bom hotel pri delu napredovati, vztrajno izobraževati. V pisal sem se na večerno. Ko sem tako poleg drugega dela končal gimnazijo, sem postal vodja oddelka za ekonomiko proizvodnje. Dvoletno tehniško šolo obutvene stroke pa sem končal letos. Dopoldne sem bil v službi, popoldne in do večera v šoli, ponoči pa sem se učil. Zdaj je to minilo. V vseh teh letih šolanja si res nisem kupil avtomobila, pa ne bo dolgo, ko ga bom imel. Zdaj dobro zaslužim.«

Takih kot je Jože Arh iz Kranja bi lahko našli še veliko. V vsakem kolektivu so strokovnjaki, ki so po tej poti prišli do znanja, in že na prvi pogled jih lahko spoznaš in ločiš od drugih. Tudi po tem, da jih njihovi sodelavci še posebej cenijo spričo znanja in dela, ki ga taki ljudje navadno zelo dobro poznajo.

v.

KO LIST PREBEREŠ, GA POSODI
PRIJATELJU. RAZVESELIL GA BOŠ.

Na sliki od leve: najboljša padalka Erika Fras, Pavel Bone, tretji zmagovalec na vožnji s kajakom in telovadec Miro Cerar, najboljši športnik leta

Kot vsako leto smo tudi lani decembra v Sloveniji izbirali najboljšega športnika za leto 1961. Izbor najboljšega slovenskega športnika organizirata kar prek anket med športnimi novinarji in bralci dva velika slovenska časopisa: »Tedsenska tribuna« in slovenski športni časopis »Polet«.

Letošnja izbira ni bila posebno težavna, saj je 1729 anketirancev »Poleta« na prvo mesto postavilo dvaindvajsetletnega Ljubljana Mira Cerarja, evropskega prvaka v orodni telovadbi. In temu mnenju je pritrnila tudi pretežna večina anketiranih bralcev »Tedsenske tribune«.

Resnično prizadevni, skromni in vztrajni ljubljanski študent Miro Cerar je bil pri ocenjevanju kar precej pred drugimi. Simpatični telovadec, član ljubljanskega telovadnega društva »Partizan« Narodni dom, je za svoje letošnje izredne uspehe na tekmovanjih v orodni telovadbi doma in na tujem prejel zasluženo priznanje. Že dvakrat je bilo potrjeno, da je za preteklo leto resnično najboljši slovenski športnik. Zanj je to priznanje še posebno pomembno, ker so se za naslov najboljšega slovenskega športnika za leto 1961 potegovali: Jože Šlibar — svetovni rekorder v smučarskih poletih, Bruno Parma — mladinski svetovni prvak v šahu, Ivo Daneu — košarkarski reprezentant, najboljši član jugoslovanske košarkarske reprezentance, ki je na letošnjem evropskem prvenstvu v Beogradu zasedel drugo mesto, Erika Fras — svetovna rekorderka v padalskih skokih na določeni cilj ter šestkratna državna rekorderka. Tekmovali so tudi številni drugi mladi tekmovalci.

Letošnji obračun v slovenskem športu je tako bogat, da mu v vseh letih po osvoboditvi ni enakega. Zdaj stopa v športno areno, domačo in mednarodno, nova mlada generacija fantov in deklet, ki so zrastle iz številnega članstva naših telesno-vzgojnih organizacij in društev v mestih, industrijskih središčih, na šolah in po vaseh. Tudi velika sredstva, ki jih je naša družba marsikdaj s težavo namenila za razvoj telesne vzgoje in zgraditev športnih naprav, so se bogato obrestovala. Da je res tako, dokazujejo ne samo uspehi naših najboljših športnikov, svetovnih rekorderjev in prva-

izbrali smo najboljšega športnika leta

kov, ampak tudi vedno večje zanimanje za šport med ljudmi, posebno še med mladino.

Uredništvi obeh slovenskih časopisov »Tedsenske tribune« in »Poleta« sta ob razglasitvi rezultatov letošnjih anket za izbiro najboljšega slovenskega športnika pripravili javni televizijski oddaji, na katerih so se predstavili številnim prijateljem športa skoraj vsi izbrani nagrajenci. Prva taka prireditev je bila v Anhovem, druga pa v Velenju. Na obeh se je kar trlo gledalcev, med njimi največ mladine, ki je hotela videti in slišati svoje športne vzornike.

Fantje in dekleta, večinoma stari kakih 20 let, so iskreno odgovarjali tistim, ki bi radi v športu ali na kateremkoli drugem področju kaj dosegli. Vsi so odločno povedali, da je edina pot do uspeha trdo in vztrajno delo.

Naj navedemo samo nekaj odgovorov:

Miro Cerar: »Kdor ve, kako pridno vadimo, kako trdovratni smo pri treningu, kako se moramo marsičemu odpovedati, da lahko dosegamo tako lepe uspehe, vse to lahko razume. Toda pri športu je tudi mimo znanja potrebna sreča.«

Pavel Bone, 29-letni mizar iz Nove Gorice, ki je na letošnjem svetovnem prvenstvu v vožnji s kajakom na divjih vodah dosegel tretje mesto, pa je rekel: »Večletna vaja napravi človeka mojstra. Če pa je človek tako trdovraten in vztrajen kot smo Slovenci, mora prej ali slej doseči lepe uspehe. Če samo pomislim, kolikokrat sem se prevrnil v mrzlo vodo in namesto priveslal priplaval k bregu, pri tem pa nisem popustil in po pet popoldnevov na teden prebil na Soči od zgodnje pomladi do pozne jeseni.«

Kako slovenske športnike cenijo ljudje v Jugoslaviji (saj je skoraj ni državne reprezentance v katerikoli panogi, v kateri ne bi nastopil vsaj en Slovenec), dokazuje tudi pred kratkim razposlana anketa za izbiro najboljšega jugoslovanskega športnika v letu 1961, v kateri so sodelovali novinarji vseh večjih jugoslovanskih listov in ki jo je organiziral zagrebški športni list »Narodni sport«. Tudi po ocenah v tej anketi je zasedel prvo mesto Miro Cerar, drugi je Jože Šlibar s petimi točkami, med ostalimi šestimi, ki so se še razvrstili, pa so še Slovenci Bruno Parma, Ivo Daneu ter 25-letni inž. Jože Brodnik — deseterbojec, najboljši jugoslovanski atlet v letu 1961.

Vsi ti fantje in dekleta, ki so s svojimi uspehi doma in na tujem prispevali svoj delež k ugledu in uveljavljanju Jugoslavije, se že zdaj skrbno pripravljajo za bodoča tekmovanja, svetovna in evropska prvenstva in mislijo celo na olimpiado, ki bo leta 1964 v Tokiu.

otroci berite

snežena kepa

Na hribu so se kepali otroci. Snežene kepe so letele na vse strani. Ena je priletela na strmino in se zatrkljala po bregu. Čim dlje se je trkljala, tem večja je postajala.

»Hura,« je vpila, »že sem velika kot buča.«

Toda postajala je še večja.

»Hura,« je vriskala, »že sem velika ko sod. Ves svet bom zdrobila!«

Pod hribom je stala mogočna smreka.

»Umakni se, da te ne strem!« je vpila kepa, pridrvela do smreke, se zaletela vanjo in se razletela na tisoč koščkov.

»Napuh!« je začivkala sinička, ki je sedela na smreki in videla vse od začetka do konca.

Tone Seliškar

kje je naš medo

Naš Medo se je skrila.

Ni ga pod odejo, ni ga pod blazino in tudi na tleh pred posteljo ga ni.

Vsako noč spi pri Piki, čisto mirno spi, in ko se Pika zjutraj zbudi, se zbudi tudi Medo.

Zdaj pa Meda ni.

Kako bomo živeli brez njega? Preveč nam bo dolgčas. In kako bo Pika zaspala brez Meda?

Zato ga vsi iščemo, po vsem stanovanju ga iščemo, po omarah in predalih ga iščemo.

»Medo, pokaži se! Medo, kam si se skrila?«

Pa menda vendar ni ušel od nas? Pa menda ni ušel na Rakitno ali v Kočevske gozdove ali na Pohorje?

Ali pa mogoče celo v Kongo?

Pika je našla včeraj na globusu Kongo in zdaj se boji, če ni ušel Medo v Kongo.

Kaj ko bi obvestili miličnike? Mogoče ga še ujamejo na Reki, preden se vkreca na ladjo.

In ko smo že vse preiskali, se spomnimo: kaj če se je skrila pod posteljo?

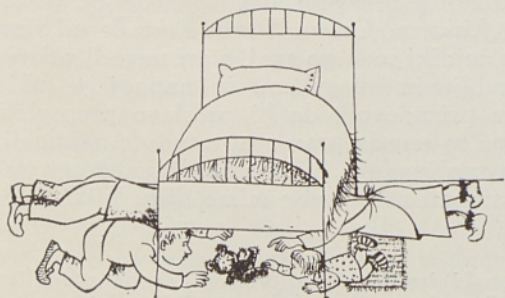
Obkolimo Pikino posteljo, vsi se sklonimo, pogledamo in v en glas vzkliknemo:

»Medo, kaj sem si se skrila!«

Pika ga za eno nogo privleče izpod postelje. Medo se smeji. Mi delamo hude obraze, v resnici pa smo srečni, da se je skrila samo pod posteljo.

Lahko bi ušel tudi v Kongo in potem ga ne bi nikoli več videli!

Cvetko Zagorski

Ilustracije: Ruša Piščanec

ново leto, mlado leto

Novo leto, mlado leto,
vzemi željo za pozdrav:
naj se vsak potruži vneto,
da bo vsem na svetu prav!

Lili Novy

naši ljudje po svetu

naši izseljenci ob prazniku rojstne dežele

Se vedno od vsepovsod prejemo poročila o proslavah in spominskih prireditvah, s katerimi so naši ljudje po svetu počastili praznik Jugoslavije — 29. november.

Rojaka Alojz Grčar iz Merlebacha in Franc Abram iz Freymina pišeta, da so proslavo priredila skupno vsa naša slovenska društva: Sava, Slavček, Triglav in sv. Barbara iz Jean d'Arca. Program je bil zelo bogat in pester. Sodelovali so tudi posamezniki ali družine izseljencev hrvatske in srbske narodnosti, ki so nastopili z glasbenimi instrumenti. Organizator prireditve pa je bilo društvo Sava. Velika, okusno okrašena dvorana je bila nabito polna udeležencev. Med njimi je bil tudi jugoslovanski generalni konzul Franc Žugelj s soprogo in konzul iz Strassbourgha. Po bogatem programu se je še bolj razživela dobra volja ob kozarčku domače slivovke. O lepi proslavi so poročali številni domači časopisi.

Tudi o proslavi v Sallauminesu smo prejeli dva dopisa. Rojak Martinčič iz Lensa nam je napisal o proslavi izčrpno poročilo kljub temu, da je njegovo družino nedavno prizadela bridka izguba: teden potem, ko sta se s soprogo vrnila s počitnic, ki sta jih preživela v Sloveniji, jima je na pariški kliniki umrla hčerka pol ure potem, ko je rodila prvega otroka. Noben obup nič več ne pomaga, pravi rojak Martinčič kot pravi mož, ki zna prenesti tudi najhujše udarce.

Lep dopis o proslavi v Sallauminesu nam je poslal tudi rojak Francois Burnik iz Marais de Sallaumines. Iz obeh povzemamo, da je bila proslava zelo dobro obiskana. Od blizu in daleč so prišli naši rudarji s svojimi družinami.

S proslave so poslali pozdravno brzojavko predsedniku Jugoslavije maršalu Titu. Po svečanem delu je bila, kakor običajno, razdeljena najpotrebnejšim članom Združenja Jugoslovancev v Severni Franciji zimska pomoč.

V svojem dopisu rojak Burnik pripominja, da bi bil program prireditve gotovo veliko bogatejši, če bi sodelovala vsa naša društva iz te pokrajine,

kakor so sodelovala na proslavi v Merlebachu. Že od leta 1936 delujeta v tej pokrajini Jugoslovanska sindikalna sekcija (Section syndicale Yugoslave), ki ima svojo društveno zastavo, in društvo Pogrebni sklad, ki ima nad 225 članov in je izplačalo že nad 1.650.000 starih frankov pogrebniin. Tudi društvo sv. Barbare bi gotovo rado sodelovalo pri skupnih proslavah. Z mnenjem rojaka Burnika se povsem strinjamo. Saj vemo, da je v slogi moč.

Zelo lepo je proslavila naš narodni praznik tudi jugoslovanska naselbina v Združenju arabski

Člani in odborniki Združenja Jugoslovancev v severni Franciji s člani našega poslaništva na proslavi praznika republike v Parizu

republikli. Svečan sprejem je priredil konzul Pero Mihailovski v prostorih novega jugoslovanskega konzulata v Aleksandriji. Po sprejemu so si udeleženci v Jugoslovanskem domu ogledali več jugoslovanskih filmov ter nato na zabavi v toplem domačem vzdušju obujali spomine na domačo deželo. Z lepo uspele proslave so izseljenci poslali pozdravno brzojavko predsedniku Jugoslavije maršalu Titu.

V Kanadi je bila proslava v ponedeljek 27. IX. zvečer v kinu na Queen Street East Broadwiev. Ustaši in četniki so si po svoji stari navadi s tisočkrat obrabljenimi psovki in napadi na naše izseljence prizadevali, da bi proslavo preprečili. Dosegli pa so seveda prav nasprotno: le najgloblji prezir in zaničevanje. S ponosno dvignjenimi glavami so stopali naši ljudje mimo njih. Njihov po-

Jugoslovanski izseljenci na proslavi dneva republike v Jugoslovanskem domu v Aleksandriji

ulica v argentini imenovana po republiki jugoslaviji

Lani septembra je naš diplomatski predstavnik pri argentinski vladi poslanik dr. Lazar Latinović obiskal jugoslovansko naselbino v pokrajini Santa Fe, kjer so ga prisrčno sprejeli predstavniki oblasti in številni rojaki s predsednikom Jugoslovanskega društva. Skupina deklet v pestrih narodnih nošah mu je v imenu jugoslovanskih žensk izročila šopek nageljnov.

Ob prihodu je poslanik obiskal guvernerja g. dr. Carlosa S. Begnisa. Pred guvernerjevo palačo je stala častna četa, godba pa je zaigrala argentinsko in jugoslovansko državno himno. Srečanje jugoslovanskega poslanika z guvernerjem je bilo zelo prisrčno. Po polurnem pomenku sta dr. Latinović in dr. Begnis skupno odšla k spomeniku generala San Martina, kjer sta položila šopek cvetja, kar so domačini in jugoslovanski izseljenci pozdravili s ploskanjem in vzkliki Jugoslaviji.

V Rosariu si je poslanik ogledal kabinet za identifikacijo, ki je urejen po daktiloskopskem sistemu Ivana Vučetića. Ta sistem uporabljajo zdaj v številnih deželah po svetu. V avli vladne palače v Rosariu stoji doprsni kip tega našega rojaka.

V spremstvu sekretarja E. Durinja in konzula B. Rubeše se je poslanik zvečer udeležil svečanega sprejema na občini v Rosariu. Ob tej priložnosti je namestnik mestnega župana Don Louis Carballo izročil gostu dekret o uradnem imenovanju za častnega gosta. G. Carballo je izrekel priznanje jugoslovanski koloniji v Rosariu, ki je veliko prispevala k razvoju tega mesta in je spričo svoje delavnosti in lojalnosti do svoje nove domovine med domačini zelo priljubljena. Svečan sprejem je

Župan mesta Rosaria v Argentini dr. Hipolito je slovesno odkril ploščo v novi ulici, imenovani po republiki Jugoslaviji.

prenašala tudi televizija. Po sprejemu se je dr. Latinović udeležil večerje, ki mu jo je priredil guverner dr. Begnis v vladni palači.

Ob tem lepo uspelem uradnem obisku jugoslovanskega poslanika v Rosariu, drugem največjem mestu republike Argentine, se bo po nalogu mestnega sveta ena pomembnih ulic v predmestju, kjer živi veliko jugoslovanskih izseljencev, odslej imenovala po naši državi — Republica de Yugoslavia. Otvoritev te ulice in odkritje spominske plošče je bilo zelo slovesno. Poleg domačinov in predstavnikov oblasti se je svečanosti udeležila vsa jugoslovanska naselbina iz Bariio Tiro Suizo. Vsi so navdušeno pozdravili jugoslovanskega poslanika in njegova spremljevalca sekretarja Durinja in konzula Rubešo.

V imenu mestne občine in meščanov Rosaria je župan g. dr. Juan Hipolito uradno odprl ulico, ki je dobila ime republike Jugoslavije v ponos jugoslovanskim izseljencem, o katerih je g. Hipolit rekel, da so »po svoji delavnosti, poštenju in spoštovanju do dežele, ki jim je postala druga domovina, lahko vzor vsem drugim izseljencem.«

nos je bil še večji, njihov prezir do bednih odpadnikov pa samo še globlji.

Nad sedem sto jugoslovanskih izseljencev se je zbralo v dvorani, kjer jih je pozdravil predsednik Jugoslovansko-kanadskega kulturnoprosvetnega društva Bratstvo in jedinstvo Boško Milutinović, ki se je nedavno vrnil z obiska v Jugoslaviji. O pomenu 29. novembra je nato spregovoril predsednik društva Marjan Kružić. Njegov predlog, da pošljejo s proslave pozdravno brzojavko maršalu Titu, so navzoči sprejeli z navdušenim odobravanjem. Z enominutnim molkom so počastili spomin v narodnoosvobodilni borbi jugoslovanskih narodov padlih borcev, potem pa so udeleženci gledali dva jugoslovanska filma. Proslave se je udeležil tudi jugoslovanski generalni konzul v Torontu Slavko Odić z osebjem konzulata. Naslednji dan je jugoslovanski generalni konzul priredil sprejem v prostorih konzulata.

V Argentini je bila največja proslava 26. novembra v gledališču El national v Buenos Airesu. Kakor vsako leto, je bil kulturni program bogat in na umetniški višini. Proslava je bila pod pokroviteljstvom jugoslovanskega veleposlanika dr. Laze Latinovića.

Praznik svoje stare domovine so lepo proslavili tudi jugoslovanski izseljenci v Čilu, Boliviji, Urugvaju, Braziliji, Avstraliji, Novi Zelandiji in drugih prekomorskih deželah.

Zlasti v krajih, kjer so jugoslovanske kolonije večje, so priredili akademije, sprejeme in športna tekmovanja. V Čilu so radijske postaje posvetile posebne oddaje nastanku in razvoju nove Jugoslavije. Številni časopisi so ob jugoslovanskem narodnem prazniku izšli v povečanem obsegu in posvetili obširne članke dnevu republike in današnji Jugoslaviji. Proslav se je udeležilo veliko domačinov — prijateljev naših ljudi in dežele.

hoffmannove pripovedke v slovenščini prvič na ameriškem odru

Naša Glasbena matica v Clevelandu je v bogato zgodovino svojega kulturnega delovanja spet opisala nov, prodoren uspeh. Dne 5. novembra lani je s premiero opere Hoffmannove pripovedke *vnodič* dokazala, kako je še ves živ in krepak utrip naše slovenske besede pa tudi požrtvovalnost in idealizem med našimi ameriškimi Slovenci. Saj smo Slovenci danes v veliki skupini narodov, ki žive v ZDA, edina narodnostna skupina, ki še uprizarja operna dela v svojem narodnem jeziku.

Kakor povzemamo po obširnih poročilih iz naših ameriških listov, je bila premiera Hoffmannovih pripovedk pravi pevski in glasbeni triumf naše Glasbene matice in njenega učitelja mojstra Antona Šublja. Vsi solisti in solistke, člani zbora

in orkestra so se polno uveljavili, dali od sebe najboljše in doprinesli k res lepemu in tudi pošteno zasluženemu skupnemu uspehu.

Najodgovornejše vloge so imeli solisti: Frank Bradach, John Perencevič, Carolyn Budan, Cecilia Valenčič, Ann Safred in June Price. Opero je dirigiral Anton Šubelj, ustanovitelj, pobudnik in učitelj vsega lepega, kar je doslej ustvarila clevelandska Glasbena matica. Tudi drugi sodelujoči so se zelo dobro izkazali: mojster odra John Perencevič, masker Viktor Drobnič, kostumerka Molly Frank, člani Cleveland orkestra, pianistka Valentine Filinger itd.

K lepemu uspehu čestita vsem tudi Slovenska izseljenska matica!

Iz Nemčije

Pok. Amalija Jovan
iz Augsburga

IZGUBILI SMO DOBRO SLOVENSKO MATER IN ZENO

Predvsem vam izrekam toplo zahvalo, dragi sodelavci, pri urejanju tega dobrega in za nas tako koristnega časopisa! Dokler bom živel, ostanem naročnik Rodne grude, tega edinega slovenskega lista, ki nas izseljence tako toplo povezuje z domovino. Tudi otroci ga željno pričakujejo, da bero slovensko besedo.

Težkega srca vam pišem to pismo. Bidek udarec je zadel mene in mojo družino. Lani 5. oktobra sem za vedno izgubil ljubljeno ženo Amalijo, ki mi je zapustila tri nedorasle otroke. Saj kar verjeti ne morem, da sem tukaj daleč na tujem tako nenadoma ostal sam z otročiči. Oba sva doma iz istega kraja — rudarskih Trbovelj. Oba sva bila tesno navezana na domačo besedo in rod. Kot zavedna Slovenka je vzgajala otroke in jih učila lepe slovenske besede, ki zveni v tujem svetu še dvakrat lepše.

Hans Jovan s sinovoma Johannom
in Karlom in hčerko Olgo
Augsburg — Haunsstetten

Spoštovani rojak! Ob bridki izgubi, ki je zadela vas in vašo družino, vam izrekamo globoko sožalje! Prepričani smo, da boste pri vzgoji svojih otrok dobro nadomestili svojo pokojno soprogo in jih vzgojili v klene mladike naše slovenske krvi.

Uredništvo

Iz Francije

GOSTJE IZ DOMOVINE SO JI ZAPELI V ZADNJI POZDRAV

Zagorski sekstet in ansambel, ki je lani v oktobru gostoval med izseljenci v Franciji, je bil povsod navdušeno sprejet. Že na prvem koncertu v Merlebachu so se tako izkazali, da jih nihče ne bi mogel primerjati z amatersko skupino. Ko so gostje razveselili naše ljudi v Freyminu in Merlebachu, so šli še med naše rudarje v Creutzwald, kjer so prav tako vse navdušili. V času gostovanja Zagorjanov je umrla naša rojakinja, članica društva »Slavček« Marija Papež. Na

zadnji poti so jo poleg pevcev društva »Slavček« spremili tudi zagorski pevci, ki so ji tudi zapeli v slovo. Pri nas že dolgo ni bilo taksnega pogreba. Isti dan so se dragi gostje od nas poslovili. V roke smo si segli v gostilni Kostelac v Freyminu, kjer so nam zapeli za slovo še nekaj naših lepih pesmi ter se poslovili s tisto: »Adijo, pa zdrava ostani!«

Hvala za lepe urice, dragi pevci! Rudarji iz Francije vam želimo še novih uspehov pri vašem kulturnem in prosvetnem delu!

Mirko Višnikar,
tajnik društva »Slavček«
Freymin — Merlebach

ZAHVALA

Toplo se zahvaljujem vsem, ki so bili mojemu pokojnemu možu Leopoldu SINKOVČU dobri v življenju in ga ob njegovih boleznih obiskovali v bolnišnici. Hvala vsem dobrotnikom-darovalcem in vsem, ki so ga v tako lepem številu spremili na zadnji poti. Se posebej iskrena zahvala rojaku Alojzu Zupančiču za tople besede, ki mu jih je ob grobu spregovoril v slovo.

Vdova Ivana Sinkovec
Lens — Francija

Iz ZDA

SLOVENSKI DAN V CHICAGU

Čikaški župan mr. Richard Daley je na predlog mestnega sveta razglasil 29. oktober za čikaški slovenski dan spričo uspehov, ki so jih dosegli Slovenci v Chicagu na kulturnem in društvenem področju. Slovenski radijski klub, ki ga vodita dr. Ludvik Leskovar in njegova soproga Corinne, je ob tej priliki priredil velik kulturni festival, na katerem je sodelovalo nad 150 ljudi.

Pok. Leopold Sinkovec
iz Lensa

Nastopili so pevci, zbori in plesalci, ki so plesali narodne in umetne plesse. Posebno toplo so poslušalci pozdravili mladinski pevski zbor. Plesalci, ki nastopajo v slovenski radijski uri, so pod vodstvom ge. Corinne Leskovarjeve izvedli tudi prizor iz Prodane neveste.

Slovensko odlikovanje leta je prejela nekdanja urednica mesečnika »Zarje« in zdaj dolgoletna glavna tajnica Slovenske ženske zveze ga. Albina Novakova. Prejela je bronasto plaketo in slovenski »pušelj« za njeno vsestransko prizadevanje za ohranitev slovenstva med našimi rojaki. (Za društveno delo, izdajo slovenske kuharske knjige, pesmaric, plošč itd.) K zaslužnemu priznanju ge. Novakovi tudi naše čestitke!

UMRL JE FRANK KERZE

Konec oktobra lani je umrl v bolnišnici v Kaliforniji Frank Kerže, znani slovenski novinar in kulturni delavec, ki ima veliko zaslug za razvoj slovenskega tiska v ZDA. Obširen članek o njem je v Glasu naroda (17. XI. 1961) napisal znani publicist Janko N. Rogelj, ki nam prav gotovo ne bo zameril, če iz njega povzamemo nekaj glavnih misli. Frank Kerže se je rodil 2. februarja 1876 na Vinicah pri Sodražici. V Ljubljani je končal nižjo gimnazijo in Mahrovo trgovsko šolo. Leta 1902 je odpotoval v Ameriko, kjer je najprej pomagal Franku Sakserju pri njegovih časopisnih podjetjih. Nekaj časa je urejeval pri Sakserju tudi humoristični list. Septembra 1907 je bil na tretji konvenciji SNPJ, ki je bila v La Sallu, HI. izvoljen za urednika njegovega novega glasila, ki ga je ne samo urejeval, temveč tudi pridno objavljaj v njem članke in organizacijske nasvete. Leta 1911 je opustil urejanje Glasila in začel izdajati list Naš gospodar, ki pa je zaradi nenadne hude urednikove bolezni kmalu prenehal izhajati.

Dne 15. oktobra 1915 je izšla prva številka novega lista pod Kržetovim uredništvom »Časa«, edinega slovenskega magazina v Ameriki, namenjenega »poduku«, izobrazbi in napredku sploh«. Vsebinska tega lista je bila namenjena leposlovju, ki so ga naši ljudje v ZDA zelo želeli. Objavljaj je pesmi, povesti, črtice, poljudnoznanstvene članke, novice iz zdravstva, gospodinjske nasvete itd. »Čas« si je med rojaki kmalu pridobil sodelavcev: Johna Bukovinskega iz Pittsburga, pesnika, pisatelja in dolgoletnega urednika Prosvete Ivana Moleka, Antona Antonova, znanega slovenskega pesnika in komponista Ivana Zormana. Jože Ambrožič, slovenski

Nekaj članov prireditvenega odbora za narodni dan SNPJ v Clevelandu s tekmovalkami za miss SNPJ 1962

pisatelj v Ameriki je za »Čas« napisal prvo povest — Cumnata. Zdravniške nasvete je prispeval dr. Frank J. Kern. Pri »Času« so sodelovali še: pisatelj France Magajna, Ivan Adamič, Anton J. Terbovec nekdanji urednik Nove dobe, Janko N. Rogelj, M. B. Miklavčič, Frank S. Tauchar, Zurgov Jože, Louis F. Truger in drugi.

Po trinajstih letih se je list preselil v Ljubljano, kjer je izhajal pod imenom »Novi čas«. Med sodelavci so bili znani književniki Alfonz Gspan, Lojze Ude, Bogomir Magajna itd. Na novih tleh se pa list ni dolgo obdržal.

Pokojni Kerže je bil Cankarjev sodobnik. V Ljubljani sta bila oba člana literarnega kluba Sloga. Ob Cankarjevi smrti se ga je Krže spomnil s člankom, v katerem je med drugim preroško napisal: »Cankar, prežgodaj si šel — dosti prežgodaj. Tolži nas samo to, da si slišal zvonjenje v dolini šentflorjanski — zvonjenje k vstajenju tistega naroda, ki postaja iz hlapecev gospodar.«

Na starost sta se s soprogo Thereso preselila v Kalifornijo v mesto Bellflower v bližini Los Angelesa. Kerže se je še rad oglašal v »Enakopravnosti« in »Glasu naroda«, kjer se je navduševal za združitev slovenskih listov v ZDA. Ta želja pa se mu ni izpolnila kakor tudi ne želja, da bi obiskal staro domovino.

Kakor mnogi zaslužni ljudje, je umrl osamel in skoraj pozabljen na tujem.

ANITA PAVLAK UMRLA

Lani novembra je v Ridgefieldu N. Y. umrla rojakinja Anita Pavlak, ki je bila med Jugoslovani dobro znana in splošno priljubljena. Pokojna Anita se je zlasti izkazala pri pripravah za mednarodno žensko razstavo, na kateri so imele Jugoslovanke svoj paviljon. Ureditev tega paviljona je bila vrsto let prepuščena njenim spretnim rokam in zamislim. S pomočjo svojih hčerk in soproga je vse res odlično uredila. Pokojna je bila po rodu iz Istre, z Malega Lošinja. Poleg številnih drugih sorodnikov zapušča tudi 90-letno mater, ki živi v ZDA. Naše sožalje!

ZBIRKA STARIH PREKMURSKIH PESMI

Naši izseljenci, ki so pred desetletji zapustili domača tla, so odnesli s seboj na tuje tude številne stare domače pesmi, doto svojih staršev in dedov, ki so jo zvesto ohranili v svojih srcih. Prekmurska rojakinja Gizela Hozian iz Skokie, Ill. je med svojimi ožjimi rojaki več let zbirala takšne stare pesmi, ki jih je zdaj izdala v knjižici. Naslov zbirke, ki ima 160 strani, je Spomini mladosti. Del izkupička od te knjižice je Hozianova namenila domu za ostarele v Lemontu, Ill. Čistitamo!

pišejo nam

V DOMOVINI SE JE MOJ SINEK
ZELO IZPOPOLNIL
V SLOVENŠČINI

Tucqueynieuw, Francija

Med bivanjem v domovini se je moj mlajši sinek Gregory zelo izpopolnil v slovenščini, kar mi je v veliko zadoščenje. Saj sem nad vse vesel, če slišim svojo družinico slovensko govoriti. Saj francoščina me ne moti, vendar mi veliko lepše zveni domača govorica. Večji sin Božo sploh govori slovensko. Zdaj že kujemo načrt za prihodnje počitnice v domovini. Lani smo videli veliko krajev. Bili smo tudi ob morju tja do Pulja, kjer smo si hoteli ogledati Brione, pa na žalost nismo imeli dovoljenja. Nismo pa vedeli, da bi ga lahko dobili, če bi ga iskali. Preden smo prestopili mejo, smo se ustavili v Martuljku in občudovali prelepi Špik in njegovo okolico ter pod klancem slikovito vas Podkoren. Nismo se mogli nagledati naših Alp, ki tako gospodovalno in vabljivo stoje od sonca ožarjene kot poslednji pozdrav domačini, ki rine v hrib proti avstrijski meji in tujini. Če bi ne bilo teh meja, bi ver-

jetno laže prenesli domotožje. Vseeno smo srečni, da vsaj kdaj pa kdaj lahko obiščemo deželo, ki nam je pri srcu in se ne da zatajiti.

Z nami je bil tudi moj brat z družino. Njegova žena je Francozinja. Naša rodna dežela je kakor vse nas, tudi njo navdušila. Obiskali smo lepo Crikvenico in okoliške kraje, kjer je veliko lepih vil ob morju, ki so last delovnih kolektivov. Skoraj neverjetno se nam je zdelo, da lahko zdaj doma vsak delavec v poletju izbira: »Letos bomo letovali ob morju, drugo leto pa verjetno v planinah.« Kako drugače je to pri nas, a nekateri doma še vedno mislijo, da tečeta tu mleko in med. Res nam hude sile ni, vendar je mnogo drugače, kakor je urejeno žibljenje v domači deželi.

Jean Senegačnik

OB DESETLETNICI MATICE
BI RAD NEKAJ PRISPEVAL

La Bonveric, Belgija

Vaš nagradni razpis za zbiranje novih naročnikov je prav koristna akcija. Prepričan sem, da bo uspešna

in da bo tako še marsikateri Slovenec v tujini prišel do tiska iz domovine, ki si ga želi. Jaz ne morem tekmovali, ker je naša sicer majhna naselbina zelo raztresena pa še zdrav nisem. Pošiljam pa vam nekaj naslovov tukajšnjih Slovencev, ki še niso naročniki. Če jim boste revijo poslali na vpogled, jo bodo verjetno naročili. Jaz pa bom vesel, da sem tudi nekaj prispeval ob desetletnici Slovenske izseljenske matice.

Avgust Baričič

KOLIKO VESELJA
MI NAREDI VAS LIST!

Mülheim, Nemčija

Z velikim veseljem redno prejemam vašo bogato ilustrirano revijo »Rodno grudo«. Ne znam vam popisati, koliko veselja mi naredi ta list, ko ga prejmem. Pošiljam vam 20 DM za naročnino za leto 1962. Vas ose prijateljsko pozdrabljam in vam želim veliko uspeha!

Jožef Černuta

SELE V TUJINI IMAJO
PRAVO SLIKO DOMOVINE

Columbus, Ohio, ZDA

Zelo rada bi čimveč lepih pokrajinskih slik in razglednic. Rada bi videla naše planine, mesta, morje. Tukajšnji ljudje se ne morejo načuditi lepotam naše zemlje. Z veseljem jim odkrivam pravo podobo Jugoslavije, njeno notranjo bogastvo, njene lepote. Mnogi bi si jo radi ogledali, pa nimajo vsi te možnosti. Zato bi rada čimveč slik, da bi jim našo lepo domovino približala vsaj preko njih in preko vaših lepih publikacij.

Mimi Zdravje

ZELIM VELIKO USPEHOV
PRI VAŠIH PRIZADEVANJIH

Strabane, Pa. ZDA

Pošiljam osem dolarjev za dvoletno naročnino »Rodne grude« in štiri dolarje za Slovenski izseljenski koledar 1962. Pred dvema leto-

ma sem bil pri vas na obisku in mi je bilo zelo všeč. Na vsakem koraku sem opazil velik napredek, ljudje pa so bili povsod oljudni in postrežljivi. Posebno všeč mi je bil moj lepi rojstni kraj Ajdovščina na Vipavskem. Želim vam veliko uspehov pri vaših prizadevanjih in uslugah, ki jih storite našim obiskovalcem, ter srečno in veselo novo leto!

John Terčelj

TEZKO ČAKAM NA KOLEDAR

Mouzon, Ardene, Francija

Težko čakam na koledar, upam, da še nisem prepoznana z naročilom. Vi si sploh ne morete misliti, kako smo vsak mesec veselili »Rodne grude«, še posebno pa v njej objavljenih slik domačih krajev. Meni in možu silijo solze v oči, ko prebirava revijo in obujava spomine na rodni dom. Kako srečni smo bili med domačimi ljudmi! Naša velika sreča zdaj je naših pet otrok, ker bi se sicer čutili v tujini še bolj tuje. Naši otroci vsi govorijo slovenski dom. Ni nam hudega v Franciji in ljudje so dobri z nami, a kljub vsemu smo v mislih vse prevečkrat v rojstnem kraju — v prelepi Gorenjski.

Srečno novo leto vsem pri vas in vsem Slovincem po svetu!

Družina Jeras

Radio televizija Ljubljana sporoča, da bodo v sobotnih oddajah za izseljence odslej objavljeni samo pozdravi iz domovine, namenjeni rojakom. Čestitke in pozdravi rojakov iz tujine pa bodo objavljeni v rednih oddajah »Poslušalci čestitajo in pozdravljajo«, ki so na sporedu ob nedeljah, ponedeljkah, četrtek in sobotah v opoldanskem času. Tarifa za čestitke eni osebi je 1000 din oziroma protivrednost v drugi valuti. — Naročila pošiljajte direktno na: Radio-televizija, Ljubljana, Tadžarjeva 17.

Druga skupina balinaric, fotografirana lani na tekmi društva 234 SNPJ v Clevelandu. Na sliki naša dekleta: Stritarjeva, Jerebova, Keržičeva, Gregorinova, Mahničeva, Kozinova, Podbojeva in Špacapanova.

Izvršujemo
in projektiramo
vse vrste
inženirskih
zgradb

Gradbeno podjetje Tehnika Ljubljana

Vošnjakova 8

KMETIJSKO GOZDNO GOSPODARSTVO

SLOVENI GRADEC

s svojimi gozdarskimi, kmetijskimi in gradbenim obratom, opravlja gozdno-gojitvena dela v gozdovih SLP, skrbi za njihovo varstvo, jih urejuje po sodobnih metodah, proizvaja in prodaja vse vrste gozdnih sortimentov, poljedelstva, živinoreje, sadjarstva, vrtnarstva in semenarstva, gradi in vzdržuje kmetijske zgradbe in komunikacije

Kaj vam nudijo novi Avto Union modeli?

Elegantno, prostorno, zanesljivo
in trpežno vozilo
s senzacionalnim avtomatičnim
dovajanjem svežega olja
za mazanje motorja

EKONOMIČNO VOŽNJO

Štiri litre olja zadostuje
za cca. 5500 km vožnje!
Temperamentni motor ne
zahteva 'Super', marveč
navadni bencin!

DKW JUNIOR 800

Moč motorja: 54 KS
Največja hitrost: 120 km/h
Poraba: 7,3 l/100 km
Cena: 4050 DM — Carina: 585.000 din

AUTO UNION 1000 S Coupe

Moč motorja: 50 KS
Največja hitrost: 140 km/h
Poraba: 8,6 l/100 km
Cena: 4952 DM — Carina: 468.000 din

AUTO UNION UNIVERSAL

Moč motorja: 44 KS
Največja hitrost: 125 km/h
Poraba: 8,6 l/100 km
Cena: 5082 DM — Carina: 484.000 din

Z vsemi informacijami, preizkušnjo
vozil, servisno službo ter vsemi na-
domestnimi deli vam je vedno na
uslugo zastopniško podjetje

AUTOCOMMERCE

Ljubljana, Trdinova 4

Zastopamo tovarno Daimler-Benz, A. G. - Stuttgart
za vsa MERCEDES vozila

*Osem
slovenskim
rojakom
po svetu
želimo
v novem letu
1962
vso srečo
in jih vabimo,
da v čim
večjem številu
obiščejo
staro
domovino*

GOSTINSKA ZBORNICA LRS

Slovenija vino

LJUBLJANA

FRANKOPANSKA 11 — JUGOSLAVIJA

dobavlja v vse dele sveta, v preko
50 evropskih in izvenevropskih držav
visokokvalitetna sortna vina s pod-
ročij Štajerske, Primorske, Dolenj-
ske, Istre in Dalmacije

*Kvaliteto naših vin potrjuje nekaj
najvišjih odlikovanj z mednarodnih
vinskih razstav*

SLOVENIJA VINO

pozdravlja vse rojake širom po svetu